МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ
арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областной Грозненски городской комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 56 (2681)
Ера 12 июль 1962 шу
Мах 2 кеп.

Боккха толам

Къахьегама боккха толам баьккхаб Грозненски мехкадаьтта чакхдоахача завода номер 7 йолча нов. Петросов керте латтача установка коллективо. Семилетка диъ шера план 25-ча июне кхоачаш а яь, таханарча денга IадоагIача шера чотах ээараш тоннаш продукци яьккхай цо.

Укх шера 6 бетта, духхьала электроэнерги, пар, хий кходарца массеск эзар сом Iоадаьд коммунистически къахьегама цIи лелаеча цу установкерча технологаша. ХIаьта рационализаторий счета тIа а иштта рузкъа гулдаьд цар.

Установка коллективана шоашкара хьоькхам гойташ ва оператор И. Бурлаенко, оператора помощник Т. Зайцева, кхыбараш. Сменах йола заданеш 120—130 процент кхоачашъю цар.

АГИТАТОР, ПАРТЕ ДЕШАЦА АЙДЕ НАЬХА ДЕГАШ

Промышленности юрта боахами дегIабоалабеча а культура лакхъеча а доккхий толамаш даьхад вай республикерча къахьегамхоша дIадахача семилетка кхаь шереи ах шереи.

Парте XXII съездо тIаийцача коммунизм хьалъяра Программа тIа дошо алапашца дIаяздаьча сийлахьча декхараша а съезда решенеша а дегаш гIоздаьхача къахьегамхоша денгара ди массаза доал арахеца продукци совйоах, коммунизма материально-технически база хьалъеча дукхагIа хIама хьаде гIерт.

Советски наьха оамал я даь даьннарех кхоачам баь ца Iеш, тIехь-тIехьагIа дукхагIа хIама хьаде гIерташ. ЛоархIамера декхараш да хIара предприятена, колхоза, совхоза хьалхашка латтараш.

Уж декхараш кхоачашдуларгда баккха беззача тайпара ерригача къахьегама участкашка болх вIаштIехьбаккхарца, наьха творчески хьинар айдарца. Цудухьа чIоагIа лоархIам болаш да наха юкъе беш бола массово-политически болх тоабар.

Массово - политически балха юкъе лоархIамера моттиг дIалоац агитатора, из хIара денна хул къахьегамхоща, цо сийрда партийни дош наьха кер чу дужаду, цо тIахьех къахьегамхой керда толамаш даха, из варга сатувсаш хул хийла болхло, колхозхо.

Массах ва цIи хеза агитатор вай республикерча партийни организацешка. Пхи шу да «Малгобекнефта» шоллагIча промысла оператор - коммунист П. Белашев агитатор вола. Ше балха волча участкерча болхлошта юкъе баь ца Iеш, бахача наха юкъе а бу цо агитационно-массови болх. Цунна Iалаьмате дика довз производственни гIулакхаш, производство дегIаяра перспективаш, ерригача управлене а промыслаша доахаш дола къахьегама толамаш. Производстверча гIулакхашца бувзам болаш ба цун беррига болх. Боккхача теркамца ладувгI бахача наха нов. Белашева мехка чурча а арахьарча а гIулакхех еча беседашка.

Дика вIаштIехьбаьккхаб организаторски а массово-полеводчески а болх Шелковской районерча «Октябра 12 шу» яхача колхоза парторганизаце (секретарь нов. И. Бобровский). Къахьегамхошта юкъе шерра дIахьу колхозерча коммунисташеи комсомольцашеи агитационно-массови болх. Дика кхетаерггйолча тайпара дIахьех къахьегамхошта агитатораша юрта боахам дегIабоалабарах йола парте решенеш. Декъа къамаьлаш дарах кхоачам хулаш бац колхозера коммунисташ-агитатораш. Доярка А. Шпырко, бежа Iу И. Кособрюхов, зоотехник И. Бородинов, кхыбараш. Цар хIара деннарча вахара гIулакхашца бувзам лелабу агитационни болх. Цудухьа хьахолуш ба цо беш бола пайда а.

Иштта агитационно-массови болх дика бу «Назрановский» совхозерча Аьлтий-Юртарча отделене учетчика Гамурзиева, Яндрерча библиотека заведующе Котикова Iайшета. Цар, газеташ дийшаи беседаш яьи ца Iеш, хIара денна болхлоша баь болх лерхI, нормаш тIеххоачашъераш дIакхайкабу.

Массово-политически балха боарам а цох хьабоала пайда а кIезига хургба, наьха вахарца, производстваца, таханарча декхарашца бувзам болаш из ца лелабой. Агитатор декхарийла ва духхьал цхьа тIахьехамаш даь ца Iеш, дикагIа йола опыт балха юкъеяхьара практически новкъостал де, кхоачамбоацараш дIадаха а балха планаш кхоачашъе новкъостал де а.

Агитатораршта мел эша новкъостал де деза партийни организацеша, политически дешара кабинеташа. Цар хадданза тела еза агитатораршта де дезача балхий хьакъехьара инструктаж, агитационно-массови балха дикагIча опытах шерра пайда а эцаш. Агитатораршта дика инструктаж телаш а методически новкъостал деш а я КПСС МагIалбика горком, Сунженски, Шелковской, иштта кхыйолча райкомий политически дешара кабинеташ.

Белгалдаккха дезаш да агитационно-массови балха юкъе цIенхашттара кхоачамбоацараш хилар. Цхьайолча партийни организацеша бе беззача тайпара лоархIам бац цу боккхача политически балха. Вахарца бувзам боацаш а екъа а хул цхьаболча агитатораша еш йола беседаш, шоаш мадарра кIоарга доашхаш дIадовзийтац къахьегамхошта хьалхашка латта гарггара декхараш. Эсала лел агитационно-массови болх Наьсарен районерча «Октябра 40 шу» яхача совхозе (партбюро секретарь нов. Кулбужев), къаьстта вогIа 2—3 отделенешка а лелаш.

ХIанз къаьстта лоархIамера декхараш латт юрта боахамерча къахьегамхошта хьалхашка. Ка бола ялат чуэцар, хьажкIашта, шекара свеклана, кхыча культураршта гIулакх дар, махулла дукхагIа шура, дулх даккхар — уж да тIехьатетта йиш йоаца керттера декхараш.

Уж декхараш кхоачашдара, агитационни балха дикагIча формаех пайда а эцаш, къахьегамхой оарцагIбаха беза агитатора. Кхай тIа, ферме, заготпункте — массанахьа а хозаш хила еза къахьегамхой дегаш ураувттадеш йола агитатора оаз. Бизза пайда эца беза лекцеех, беседаех, гойтара агитацех, социалистически яхьа итогаш хьагойташ долча Сийлени хьокхамийи доскаех, пенгазетех, къахьегама листокех.

Кхашка балхаш деш болча болхлой культурни хьашташ шоашка доагIача даькъа кхоачашде деза культурно-просветительни учрежденей болхлоша а.

Юртарча агитатора керттера декхар да КПСС Центральни Комитетеи Советски правительстваи кхайкарали, хIаьта иштта Российски Федераце Центра районий производственни управленей болхлой совещане Никита Сергеевича Хрущева даь къамаьли къахьегамхошта бокъонца дIадовзийта.

Вай езача парте XXII съездо тIаийцача коммунизм хьалъяра Программа тIа белгалдаьха гIулакхаш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбахар — из да агитатора сийлахь декхар, цун балха керттера чулоацам.

МАССАНЕ ГЕРЗ ДIАДАККХАРАИ МАШАРАИ ТIЕХЬАРА ДЕРРИГДУНЕН КОНГРЕСС

Лакхача вIовнаш тIа пхи са бола рубинови седкъий доахка къаьна Кремль...

Пхи са бола седкъа — вай планета пхе континента халкъий барт-цхьоагIон белгало я из. ХIаьта тахан, 9-ча июле укх ахкан Iура, укхаза, маьлха зIанараша сийрдаяьккхача съездий Двореце баьхкар лаьттан массе континентташкара массане герз дIадаккхараи машараи тIехьа, вай ханара эггара лоархIамегIара проблема къоастаяра тIехьа гулъеннача Дерригдунен конгрессе хьожабаь нах.

Сахьата гебагIа ийссанена дIатIакхоачаш латт. Съездий Двореце хьачуух тIа-тIа керда делегацеш... Шоай къаман Iаьдалах хоза кийчбенна африканцаш, шоай Iаьржа кийлгаш а тухкаш индонезийцаш, Iарбий, индейцаш. Чуяьлар китайски делегаци, кхаьчар Польша, Чехословаке, Болгаре, Венгре, ГДР делегаташ... Дукха нах юкъебоагIаш я американций, англичаний, французий, итальянций, бразильций делегацеш.

Зале чIоаггIа тIоараш тох. Президиума истола хьатIаенача **Ольга Поблете** — гIоръяьннача чилийски общественни деятельница, «Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» яхача дунен халкъашта юкъерча Ленински преме Лауреата сийна детт уж тIоараш зале гулбеннараша.

Цо хьакхайкаю конгресса кийчон комитете берригаш раьза а болаш тIаийца президиумеи секретариатеи состава хьакъехьара предложени. Шоай делегаташ бахкийтача дерригача мехкий а организацей а викалаш юкъебахар президиума. Советски Союза хьалхара конгресса президиума юкъебахар СССР Iилмай Академе президент М. В. Келдыш, писателаш — Илья Эренбург, Александр Корнейчук, Николай Тихонов. профессор В. П. Комиссаренко. хIаьта иштта патриарх Алексий а.

Ольга Поблете предложени лу конгресса хьалхарча заседане председателалла цIи хезза йола французски общественни деятельница Эжени Коттон харжа, аьнна. Машари халкъий кхерамзлеи бахьанце лоаттабеча къовсамца ший дерригa вахар айхха дийза саг я из, йоах цо. ДIаьхдаь тIоараш а тохаш тIаэц из предложени вIашагIкхийттараша.

Председатела моттиг хьалоац Эжени Коттона. Цо дIакхайкаду массане герз дIадаккхараи машараи тIехьара Дерригдунен конгресс хьаеллар, зале юха а Iалаьмате чIоагIа тIоараш тох.

Дош лу конгресса Дунен халкъашта юкъерча комитета цIерах конгресса балха программаи регламентаи хьакъехьа къамаьл даьча **Айвор Монтегю** (Англи). Массане герз дIадаккхараи машареи проблемашта хетаьча юкъарча дискуссена хетаергъя хьалхара пленарни заседанеш. ТIаккха болх бе йолалургья конгресса йиъ комисси: 1) герз дIадаккхари цун политически а технически а проблемаши; 2) герз дIадаккхари экономически тIехьалеи; 3) герз дIадаккхари къаман ший лоIаме хилари; 4) герз дIадаккхари бокъон, культура, морала, иштта кхыдарий проблемаши.

А. Монтегю ший къамаьлаца хоам бир герз дIадаккхара хьакъехьарча Женевски конференце доакъашхой долча 18 мехка правительстваршта керте латтарашка конгрессе цар къамаьлаш дар а массане герз дIадаккхара проблемаех шоашта хетар алар а дехаш лаьрххIа письмош дахьийтад конгресса кийчон комитета председатела Джон Бернала, аьнна. Жоп дайтад, йоах оратора, ийс правительствана керте латтараша. СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев раьза хиннав вай когрессе ше къамаьл де. Из хоам дIахезача Iалаьмате чIоагIа тIоараш тох зале.

Цул тIехьагIа доклад ю конгресса дунен халкъашта юкъерча комитета председатела Джон Бернала. Цо даьча дерригача къамаьла юкъе къаьстта белгалйоалаш хинна уйла иштта яр: эггара лоархIамегIардар — герз дIадоаккхилга.

Юххера а ший къамаьл чакхдоаллаш Д. Бернала йоах:

— Москва — ер тайпа конгрессаш гулъяра геттара дика моттиг я, массане юкъара машар бахьан долаш советски халкъо лоаттабеча къовсамга хьежача, хIаьта а вайна лов ерамо конгресс Вашингтоне а хилар.

Юкъара дискусси йолалу. Юкъарча дискуссе къамаьл де эггара хьалха дош лу индийски делегацецарча **Рамешварн Неру.** Машар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме дерригача халкъий низ бола фронт йолаялар цу конгрессах хургхиларах шедог тийша хилар дувц цо. Ораторо белгалдоаккх, машаре дахара наькъаца дунен халкъашта юкъе цIенача дег тIара бартцхьоагIо хилар — герз дIадаккхарга вугаргвола дIоагIа.

Герз дIадаккхара гIулакха вIашагIкхийтта женевски совещани ше ювцаш, ораторо индийски халкъа цIерах аьлар, массане а герз дIадаккхарах йола решени вIаштIехьъяьнна хила езаш я.

Къамаьл ду профессора **Каору Ясуи** — японски халкъа, Хиросимереи Нагасакереи бала лайнача халкъа викало. Ше къамаьл деш цо белгалдаьккхар, халкъаша лаьрххIа къовсам лоаттабеш хилча мара герз дIадаккхара духьале еш дола низаш соцаде йиш ца хиларах Н. С. Хрущева даь къамаьл чIоагIа лоархIам болаш хилар. Ораторо белгалду, масала, шоай территоре тIара американски тIема базаш дIаяха ала дезаш японцаш хилар.

Мали яха африкански республика викало **Мамаду Фадиала Кайтас** ший къамаьлаца предложени йоалайир, машар конгресса послани а ийца, США, СССР, Великобритане, Франце правительстваршта керте латтарашка а хIаьта иштта ООН-е а конгресса делегацеш яхийта, аьнна.

Машар лорабара тIехьарча мексикански комитета председатела доктора Гильермо Монтаньос Iойийшар «герз дIадаккхаргеи машаргеи долха дикагIа дола наькъаш делегаташа вежарашха лахар ловш» хьалха Мексике президент хиннача инарала Ласаро Керденаса конгрессага яйта послани.

Сайрийнара заседани йолалуш конгресса делегаташта хайра, американцаша космически аренашка ядерни бомба эккхийталга. Адамашцара эхь-юхь доадеш, дунен халкъашта кхерам тIатувсаш гIулакх лоархI цар цу фактах.

Ший мехка правительства эккхийта бомба чIоаггIа харцахьа лоархIаш, ноаной цIерах, сайрийнарча заседане эггара хьалха къамаьл дир **Кук Джордиса** (США). Цо аьннар хьаллоацаш чIоаггIа къамаьл дир Инде викала **Д. Ч. Лала.** Трибуна тIа чIоаггIа бий Iо а бетташ аьлар цо, машар чIоагIбараи герз Iодилларaи боккха лоархIам бола халкъий конгресс болх беш йолча минуташка американски тIемахоша унзарера эккхам баьб.

Машар чIоагIбараи ядерни тIом ца хилийтараи тIехьа къовсам лоаттабеш болча вай планета тIарча Iилмахой декхараш дувцаш СССР Iилмай Академе президента **М. В. Келдыша** даьча къамаьлага чIоаггIа уйла тIаяхийта ладийгIар конгрессе гулбеннараша. Тохкамаш дара деш дола ядерни лелхамаш къаман средствашца гучадаха йиш яц, яхаш, малхбузехьарча державай гIозараша дувцараш, хIилла йолаш а харц а хилар факташца бакъдеш цо даь къамаьл тIоараш а детташ тIаийцар цига хиннараша. Цу хабарашта тIехьашка а лечкъаш ядерни герза тохкамаш делга дIа ца даккха гIерт уж.

Делегаташа чIоаггIа, уйла тIаяхийта ладийгIар китайски делегаце кулгалхочо писатель **Мао Дуна** даьча къамаьлага. Цо дийцар китайски халкъ машар безаш хилар, американски империализмо халкъа Китайна а Азе кхыча халкъашта а тийшабалхаш деш хилар, из дерригача дунен машара духьал хилар.

Цхьан минутал совгIа ха дIалацанзар США делегаце кулгалхочо доктора **К. Б. Гудлета** яьча заявлене, цхьабакъда, йицлургйоацаш наха чуйижар из. Космосе ядерни эккхам барца дувзаденна доктора Гудлета аьлар, американски делегаце ший декхар лоархI американски правительства даь из гIулакх харцахьа лархIар.

Конгресса сайрийнарча заседане иштта къамаьлаш дир: **Мохаммед Насер Мохаммеда** (Араверча Iарабий халкъий цIерах), **Маркос Ана** (Испани), **Жак Мадола** (Франци), професора **Дейл Понтьес** (США), **Рофаэль Хорне** (Аргентина).

ТАСС.

Москва. Кремлера съездий Дворец. Массане а герз дIадаккхараи машараи тIехьара Дерригдунен конгресс.
Сурта тIа: В. Гаганован Ю. Гагарини заседани йолаялале хьалха.
М. Редькина сурт. ТАСС фотохроника.

Бахаш лоаллаха—болх бе-башха

Массехк километр мара юкъе юкъ яллац Гудермески района «Дружба» совхоза цхьоалагIча отделене № 1 йолча бригаданеи цу совхоза шоллагIча отделене бригаданеи, хIаьта а чIоагIа бебашха лел цу бригадай балхаш.

Нов. Байдаков керте латташ йолча цхьоалагIча бригада кхашка хьалкхееш я хьажкIаш, кIа, мукх, шекара свекла. 350 гектар кIих алхха 166 гектар мара хьакхари ардари къаьста а долаш чуэцанзар, юхедиса дерригa кIа, хьакха а ца хьокхаш, духхьала комбайнашца арда дезаш хилар, хIана аьлча кхаьча тIехдаьлар из.

Укхаза 350 гектара тIа дIайийнай хьажкIаш, цхьабакъда царна гIулакх во даьд, цIаккха а оасар даьдац. Чакхдаллалца гIулакх даьдац укхаза шекара свеклана а.

Из болх иштта во латтара духь-духьа бахьанаш доах отделене агронома нов. Морозова (из ва отделенерча партийни организаце секретарь а): кхоачамболлаш болх бе нах ца хилар, каст-каста йоачаш хилар, иштта кхыдараш. Цхьабакъда балхаш иштта ледара лелара бахьан да организаторски политико - кхетамеи болх дика ца лелабелга.

Масала, болх беча хана деха гата ханнахьа тоаделга вIаштIехь ца даккхар бахьан долаш болх ца беш хьатта юххе сеца латташ дукха ха яьккхар 9-ча июле механизатора Берсанова лелаеча «РСМ-8» яхача комбайно. Территориальни управлене керттера агроном юкъе хьовззалца саго хIама динзар из комбайн болх бе йолаялийтара.

Йиъ экземпляр тайп-тайпара газеташ а дукха журналаш а язду бригадо, цхьабакъда цIеча уголоке бIаргагуш дац е керда а е къаьна а газеташ. Цига алхха февральи апрельи бетташкара къаьна журналаш мара дац. Дукха ба мехка чухь а доазол дехьа а латта гIулакхаш ца довзаш механизатораш.

Беш бола болх а вахар а кхыча бесса да цу совхоза шоллагIча отделенерча коммунист Я. Бикусов керте латтача бригаде. Геттара сиха чуийца баьлар цига 420 гектара тIара мукх, хьайбашта буабергболаш лаьттах белла6 273 тонн мукх. ТIаийцача декхарах яккха лаьрхIа хиннараш 18 центнер мара йоацача метте хIара гектара тIара 24 центнер мукх баьлар. 765 гектар кIих хьакхари ардари къаьста а долаш чуийцар 655 гектар.

ХьажкIашта урагIа а пхорагIа а культиваци яьй, 120 гектара тIарча шекара свеклана а доаггIаш дола гIулакх даьд.

Ардаш тIа шозлагIа дIае лаьрхIа культураш 200 гектар яр, царех хIанзалехьа а дIайийна яьннай 175 гектар. КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои юрташкарча къахьегамхошка Кхайкарал даьчул тIехьагIа кхы тIа а 200 гектар шозлагIа хьажкIаш дIае дош деннад бригада къахьегамхоша. 600 тонн гIожа доакъар кийчдаьд.

Ерригача коллективо хьинаре къахьегарах, нахацара партийнии, организаторскии болх дика лелабарах вIаштIехьдаьннад уж толамаш даха. Республикерча дикагIа болча хьажкIаш лелаерий Зармаева, Кагерманова, Чагаева, иштта кхыбарий опыт Iома а яь, цунах пайда эц укхаза. Механизированни звено звеньевой Х. Батыжев ВДНХ хиннав, Iан хана болх беш хиннай комсаш, свекла, хьажкIаш лелаяра, хьайбашта гIулакх дара говзал Iомаю школаш. ДикагIа волча механизатора А. Малаева «СК-3» яхача комбайнаца 7600 центнер ка бола ялат чуийцар. «С-80» яхача тракторца 2300 гектар оахам даьд Бескаев Лаьчас.

Бригадир хиларал совнагIа, агитатора болх а дукха бу коммуниста Бикусова. Мехка чухь а доазол арахьа а латтача гIулакхех ханнахьа дIакхетабу къахьегамхой. Массаза а деша керда газеташ, журналаш хул, бригадера дикагIа бола къахьегамхой бригаде а агрегаташка а агитаторалла хьожабаьб, цу агитаторашца ханханнахьа семинараш ю.

Б. ДИДИГОВ,
(тха корр.).

КХАШКАРА ХОАМАШ
БАЛХАШ СИХДЕННАД

Парте Надтеречни райкома секретара хоам ма барра, района къахьегамхой ка бола ялаташ чуийцаь баьнна бала боахк. ДIадийна хиннача 21 эзар совгIа гектарах «Гвардейский» совхозе чуэца езаш 32 гектар мара йисаяц.

Района боахамаша паччахьалкхенна дIаденнад 20 эзар тоннал совгIа ялат. Къаьстта дика чакхдаьхад ка бола ялат чуэцара балхаш «Надтеречный» совхозе. Даьхен амбарашка совхоза къахьегамхоша чутессад итт эзари ийс бIаьи тонн ялат.

Ерригача районе гIорбаьнна бовзаш ба цу боахамера толашагIа бола механизатораш. Лафетни жатка машинист Сазалов Махьмада дийнахьа 70—77 гектарага дIакхоачаш ялат хьокхар. «РСМ-8» яхача комбайнаца нормах 12 гектара тIара ялат арда дезача Джанхотов Iаьлас 38—43 гектара тIара оардар.

Паччахьалкхенна ялат дIаденна даьннадале а лаьгIлац кхашкара балхаш. Кхаш чах цIендеш, лаьтташ оахаш, шозлагIа юв культураш дIаювш боахк механизатораш. Тахханалца бархI эзар гектара тIарча чах аргIаш даь даьннад. Пхи эзар гаргга гектар лаьтта хIанзале аьхад. Денгара ди массаз доал сихлуш латт доакъара лаьрхIа хьажкIаш дIаювлга а. Районе хIанзале эзар совгIа гектар лаьтта дIалаьцад «кура» хьажкIаша.

☆

— Гудермеса района лаьтташ тIа дIадийна хинна 1700 гектар ка бола ялаташ лоацчача хана чуийца баьннаб тха къахьегамхой, — йоах парте Ведана райкома секретара нов. Володина.

Укх шера лоаман районе кхо эзари пхи бIаи гектара тIа дIайийнай вайнаьха кIай хьажкIаш. Масса а йолча колхозашка цкъарчоа оасар даьд хьажкIашта. Уж балхаш дикеи сихеи чакхдаьхад К. Марксеи Орджоникидзеи цIерахча колхозашкарча къахьегамхоша.

Кхашка болх беча наьха культурни хьашташ Iалашдара районни культура ЦIагIа вIашагIъеллай 17 саг чу а воагIаш агитбригада. ХIанзале самодеятельни артисташа хьажкIаш лелаерашта, кхашка болх беча наха 30 совгIа сакъердаме концерт оттадаьд.

Цхьаццайола звенош хьажкIашта шозлагIа оасар де йолаеннай.

ЗАКАРПАТСКИ ОБЛАСТЬ. Низ чу а болаш, дика дегIайоагIаш я Иршавски района «За нове життя» яхача колхозерча цIи хезача украински хьажкIаш лелорхочун Социалистически Къахьегама Турпалхочун Питра Юре участка тIара хьажкIаш. Плантаце тIа хьажкIий мугIараршта юкъе кхоалагIа культиваци еш я. Оасар гуш дац. Массанахьа — хьажкIий баьццара форд ба.

Ю. Питрас дош деннад укх шера 50 гектар хулача лаьттан хIаране тIара юккъера лаьрхIача 128 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьха хьажкIаш кхее, аьнна. ДIадийна ялат дика хиларо тешалду из дош толаме кхоачашхургхилара.

СУРТА ТIА: Ю. Питра хьажкIашка хьежаш воал.
Л. Ковгана сурт. ТАСС фотохроника

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Кердачоа, дикагIчоа — шерра никъ

Шелковской района «Октябра 12 шу» яхача колхозе дукха дика гIулакхаш доладаьд. Дикадар дIадоладеш а, из вахара юкъехьош а хьалхле лелаю юртарча коммунисташа. Ужа доярка Штырко Анастаси, Iу Кособрюков Иван, чабан Ибаков Абдулла, зоотехник Бородинов Владимир, комбайнер Скрыпников Иван, механик Лапшин Федор, комсаш лелаер Арькова Анна, колхоза председатель Картавцев Петр, хIаьта дуккха а кхыбараш.

КПСС ЦК мартовски Пленума соцамаш кхоачашдеш, полеводчески бригада болх дика Iома а баь, колхозхоша колхоза правленена могадир ялат дIадувлга овлангара денз эргадаккха. ЛаьрхIадар дукхагIа долча даькъе хьажкIаши, кIаи, свеклаи, горохи дIае. Полеводчески бригада чIоагIъяра цигача балха хьожабир дик-дикагIа бола коммунисташи парте боаца активисташи. ХIанз кхашка балхаш деш ба барайтта коммунисти шовзткъа гаргга комсомолеци.

Цу дикача гIулакха тIехьале дукха ца говш гучаяьлар. Соахкарчул дикагIа вIашагIделла чакхдаьлар ка бола ялат чуэцилга. Ялата 80 процент прогрессивни йолча раздельни хьисапе хьекхар. Гектара тIара 20 центнер йоалаш хьийкъадар кIаи гурахьа дIабув мукхи. ХIаьта дика лел хьажкIашта гIулакх делга а. Нагахьа санна хьажкIаш лелорхоша соахка гектара тIара 42 центнер фуалъяьха хьажкIаш кхеяь яле, укх шера цар дош деннад гектара тIара 45 центнер хьажкIаш яха.

МоллагIа пайдане инициатива цу сахьате хьаллоац колхоза партийни организаце. 1959 шера КПСС ЦК декабрьски Пленум хинначул тIехьагIа жалелорхошта юкъе социалистически яхь йолаелар Iай жа дахкилга вIаштIехьдаккхара тIехь. Из гIулакх дIадоладаьр вара коммунист Ибаков Абдулла. ХIаьта укх шера Iай жа дахкилга кхоачашдир нн. Казбаевеи Амировеи бригадаша а. Iай жа дахкилга вIаштIехьдаларо бокха пайда белар колхоза — итташ тоннаш устагIан дулх, хIаьта итташ центнераш биткъа хьоаса бола тха.

Цох тоъам а баь, юхасаца лаьрхIа бац жа лелорхой. КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи юрта боахама хьакъехьа хинна кхайкарал Iома а даь, цар лаьрхIад шоаш хьайоаккхача продукце мах лохбе. Цудухьа цар лаьрхIад кхыйола дикагIа йола методаш — ши Iул вIашагIтохилга, арахьа жа леладелга — балха юкъедахьа.

Колхоза коммунисташа хаданза теркам тIалоаттабу хьайбаш леладара. Укх шера духхьашха кхоачашде лаьрхIад цар доаханна кIал а ухийташ, Iаьсий хьалкхеделга, детташ дола доахан, дIа а ца дехкаш, кхоабилга. ДIаоттаяьй «елочка» цIи йола шура йоаха площадка.

Ала деза, керда методаш балха юкъехьолга массаза атта ца хулилга. Укх шера шура йоаккхилга лохдалар механизаци бахьан хиннад, яхаш нах а бар колхозе. Парторганизаце дика тахка а техкар из гIулакх, хIаьта цун бахьанаш гуча а даьхар. Бахьанаш осеменени елгеи хьайбаш кхоабилгеи во вIашагIделла хиларца дар. Цу дешашта хетаяь хиннача партсобране соцам бир дик-дикагIа дола детта доахан къоастадаь, цхьа Iул а даь, уж чуоттадаь леладе. Цига хьожавир керда техник-осеминатор, шурий-товарни ферма болх тоабара духьа цига коммунист нов. Горький учетчикал вахийтар. Цул совгIа ферма тIа дежурство е хьожабаьб зоотехник, ветфельдшер, техник-осеминатор, ферма заведующи. Дика вIаштIехьбаьккхача балхаца коммунисташа дIахьекхар механизацех ца тешачарна, кхыметтел доахан деттар санна халача балха тIа а, машинаша бокха пайда лулга.

Дуккха пайдане гIулакхаш чакхдаьхад хьакхарч лелаеча ферме а. Ши шу хьалха из болх эггара тIехьабисачарех бар. Цига коммунисташи комсомольцаши бахийтар — хIаьта хIанз хьакхий ферма районе дикагIчарех я. Укхаза балха юкъейихьай дуккха хьакхарч цхьана кхоаба керда метод. Укх шера хьалхарча ах шера паччахьалкхенга ехкай 380 хьакха, хIаьта хIанз кхоабаш я 400 хьакха. ШоллагIча ах шера паччахьалкхенга йохка лаьрхIа я 800 хьакха кхы а. Коммуниста Кульмин Дмитре кулгалдеш йола хьакхий ферма коллектив коммунистически къахьегама коллектива сийлен цIи лелаеш я.

ХIанз «Октябра 12 шу» цIи йолча колхоза парторганизаци лаьрхIа я хьакхий ферме низкъала мел йолча процессашта механизаци е.

Цхьабакъда, ала деза, района ерригача колхозашка парторганизацеша шоай болх иштта дика вIашагI ца беллалга. Болх лерттIа ца лелаберех лархIа езаш я Менжинске цIерах йола колхоз (парторганизаце секретарь нов. Соболев, колхоза председатель нов. Алексеев).

Цхьан хана уж шаккхе а артель — «Октябра 12 шу» цIи яри Менжинске цIерах яри — районе дикагIчарех яр. Цхьабакъда «Октябра 12 шу» цIи йола колхоз болх дика вIаштIехьбаьккха хиларах сихха хьалха яхар, хIаьта Менжинске цIерах йола артель ший болх тесса битарах, юсаш-юсаш тIехьайисар. Укхаза резерваш лахац, кердача методий кIезига теркам бу. Масала, цу артела шурий-товарни ферме деррига балхаш кулгашца ду, доаханна кIал а увттадеш Iаьсий кхоабилга эсала леладу. Хьакхарч леляра болх, пайда ца баларал совгIа, зе хулаш ба.

Цул совгIа, коммунистий инициатива хьаллацац парторганизаце бюрос. Иштта, ши шу хьалха жа леладеш йолча коммуниста Саитов Абдуллий бригадо коммунистически къахьегама коллектива цIи яккхар духьа къовсам болабаьбар — цар лаьрхIадар, шишша Iул вIашагIа детташ, жа леладарца шоай болх тоабе. Цкъарчоа жа леладерий инициатива хьаллаьцаяр колхоза правлене а партбюрос а. Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа новатора инициатива йицъелар.

Дуккхача бригадашкеи фермашкеи къахьегамхошта хац фу бахьан долаш шоаш болх бу, цар балха итогаш дIакхайкаеш яц.

Бакъдар аьлча-м иштта аттагIа дар. Цхьабакъда кIалхаравоалий цох? Российски Федераце Центра районий производственни управленей болхлой совещане Н. С. Хрущева белгалдаьдар, кердача методашта, цIаьха наьха безам беце а низагIа Iомабе безилга, кердадар балха юкъедахьа нах Iомабе безилга, кердачун лоархIам беха Iомабе безилга. Менжинске колхоза къахьегамхой кердадар Iомадар духьа гаьна баха безаш бац — царна юххе улл «Октябра 12 шу» цIи йола колхоз. Бакъдар аьлча, «Октябра 12 шу» цIи йолча колхоза коммунистий гIулакхаш а лелац дерригаш а дика вIаштIехьдаьнна, цхьабакъда шоай кхоачамбоацараш, шоашта эшараш дика бIарга а гуш, тIехь-тIехьагIа дикагIа тоабу цар шоай болх.

П. СЕХИН,
КПСС Шелковской райкома политпросвещене кабинета заведующи.

„Къамий дош КПСС Программа тIа“

Иштта корта а болаш дола брошюра арахийцад политически Iилмайи знанеш йоаржаеча общества республикански отделене. Из лоархIамера брошюра ше яздеш исторически Iилмай кандидата нов. Х. А. Пченлешева шерра пайда ийцаб къамий дешах В. И. Ленинеи Коммунистически партеи яздаьча хIамаех.

Нохч-ГIалгIай мехкара масалаш а кхувлаш дувц автора вай мехкарча дуккхача къамий вахар, цар цхьатарра политически экономически бокъонаш хилар, культура дегIаяр, ленински къамий политика йизза котъялар.

Брошюра тIа белгалдаьккхад ленински къамий политика творчески дегIаяра дешаш КПСС XX-ча съезде теоретически а практически а дашхар.

Къаьстта белгалдаьккхад автора КПСС къамий политика дегIаярах долча дешаша парте XXII съезде тIаийцача Программа тIа дикка моттиг цIалаьца хилар.

Р. ХАСБУЛАТОВ.

ХАЛАЧА БАЛХАШТА АВТОМАТИЗАЦИ Е

Укх тIеххьарча кхаь шера телемеханизаце системах болх бе йолаялийтай промыслера 179 скважин. Мехкдаьтта дукхагIа даккхара, къахьегама овсарле лакхъяра, продукце мах лохбара промысловикашта новкъостал дир цу гIулакхо. Цхьабакъда, карагIдаьнначох кхоачамбе йиш йолаш бац мехкдаьтта доаккхараш.

Комплексни автоматизаци елга ледара лел производства процессашка. Коача доагам даккхара балха овсарал дегIаяра кIезига гIо ду цо. ДоккхагIча даькъе автоматика я промысле. Из-м тха промысле хинна ца Iеш Старогрознефта массайолча промыслашка а я. Еррига операцеш чу а лоацаш болх дIабахьа вIаштIехьдалийтац цу автоматика.

Скважинаш къаьст - къаьста йолайолийташ а соцаеш а йола дистанционни кулгалдара системах болх беш я тха промысель. Мехкдаьтта даккхара ерригача процессашта цхьатарра кулгалдергдолаш вIаши ювзаенна яц уж автоматаш.

«Соленни балкера» мехкдаьтта парк пультаца юзаяра балхаш хIанз а йистедаьха боалаш бац производства процессашта автоматизации механизации яра йолча нов. Лембич керте латтача группера технологаш. Цул совгIа скважинашкарча, установкашкарча балхашта телеавтоматика елга во ца леладой а, керттерча боахама автоматизаци яра гIулакх геттара во латт.

ГВАМ-ерча инженераша Красильниковеи иштта кхычари насосно - компрессорни турбаш тIайоттара а, тIера Iояхара а балхашта автоматически соалоз кийчъяьй. Нахага дIахьокха йича санна болхлой хьежа а ухаш, кхы балха юкъе ца хьош цхьоалагIча промысле улл из. ХIаьта мехкдаьттахоша хьалха санна промыслера промысле кулг-кара дIа-юха кхухь турбаш.

Участкашка къаьст-къаьста а ца еш, ерригача предприятена автоматизаци елга, производства ерригача процессашта дистанционни кулгалдергдола гIулакх вIаштIехьдаьккха далар — бокхача лоархIаме гIулакх да. Цунца мара цIенденна дIадаргдац кулг-кара балхаш делга.

Г. ГРЕБЕНЮК,
«Старогрознефта» 3-ча промысла оператор.

«Красный молот» заводерча пхелагIча цеха къахьегамхоша чIоагг Iа сий деш а цар лоархIаш а ва деталеш хедаеши уж цIенъеши вола Шаруда Николай. Балха задани массаз а 150—160 процент кхоачашъеш хьавоагIа из, хIаьта цеха общественни вахара юкъе хьинаре дакъа а лоац.

Сурта тIа: Шаруда Николай ший болх беш воалл.

И. ПЛИЕВА сурт.

Хьалхарча мугIаре

Дикен барт тайнеи къахьегаш я «Сунжанефта» НПУ комсомольско-кагирхой коллектив. Мехкдаьтта доаккхача а бурув тохача а — шоаш къахьегаш миччахьа бале а, балхаш овсаре ду кагирхоша, гIадвугаш да цар хьокхамаш.

Семилетка диълагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь яьржай хIанз къонача мехкдаьттахошта юкъе. Цу даькъе дика ка а йоал цар: комсомольцашеи кагирхошеи ца дойташ лорадаьд 180 тонн мехкдаьттеи 80 эзар кубометр гази, бIаьш тоннаш мехкдаьтта даьккхад планал совгIа, 280 эзар киловатт-сахьат электроэнергии дуккха а химически реагенташи кхояьй, дуккха пайда боалаш йола 15 совгIа рационализаторски предложени еннай, гул а даь паччахьалкхенна дIаденнад 120 тонн гаргга тиша аьшк.

Республика совнархоза мехкдаьтта промышленностерча комсомольски организацешта юкъе яьржача социалистически яхьа итогех ВЛКСМ обкома бюро решенех тха организаци дIаязъяьй комсомола обкома зIамигача дото книжка тIа.

В. ШАМАРДИН,
«Сунжанефта» НПУ комсомольски организаце секретарь, ВЛКСМ XIV съезда делегат.

ТIехдика производственник

Сихха токара говзал а Iомаяь, массе хана балха нормаш тIеххкхоачаш а еш, хьаьнала хьегача къица сийле яьккха ва Грозненски литейно - механически завода болхло Медаров Беслан. Шийна тIабилла болх тешамеи цIенеи беш из хиларах эггара чоалханера оатхалаш хьаелга тIадехк Беслана. Мехкарча юртбоахама техника тайп-тайпарча объединенешка иха ца Iеш, кхыметтел доазол дехьарча мехкашка а: Индонезе, Египте, Инде, Ираке а дIаухийт Медаров Беслана еш йола оатхалаш.

Шийна ховр массе хана новкъосташта дIаIомадеш ва Беслан. Масала, кердача тайпара деталаш хьае Iомавир цо къона токарь Арунов Альберт.

К. ВИННИК,
преподаватель.

819 тонн доагам кходаьд

Зехьа цхьаккха килограмм доагам ца доадеш, махулла из дукхагIа кходе гIерташ болх беш ба Грозненски локомотивни депо машинисташ. Цу даькъе дика ка йоал пассажирски тепловоза машиниста Г. Шкутова. Цо кходаьд 10 тонни 600 килограмми коача доагам. Планах доагIачул 9 тонн совгIа доагам кходаьд машиниста А. Коломытова а.

Паровозий парка машинисташта юкъе хьалхара моттиг лелаю С. Кардонова. Укх шера 24 тонн совгIа доагаду мазут кходаьд цо. Дукха доагам кхо а деш болх бу машинисташа И. Шерстнева, Ф. Табачне, С. Бокова, кхыбараша а.

Семилетка диълагIча шера 187 тонн дизельни доагами 632 тонн мазути кходаьд локомотивни депо машиннаькъахоша.

Г. АНОХОВ.

20 шу гаргга да Грознерча нефтемаслозаводе Вострухина Любовс болх бу. 1955 шера денз литейно - крепитела коммунистически къахьегама установке къахьег цо. ХIанз установке йоккхагIа йола оператор я Вострухина, хIаьта Заводской района исполкома депутат а хержай из. Цо кулгалдеча смена коллективо доккхий толамаш доах балха тIа. Вострухина Любовь ший смене агитатор я. Каст-каста керда газеташ деш цо коллектива, делкъийна салоIача хана а тIехь.

Сурта тIа: литейно-крепитела установкера йоккхагIа йола оператор Вострухина Любовь.

И. ПЛИЕВА сурт.

БАЛХА ОВСАРАЛ ЛАКХЪЯРА

Семилетка диълагIча шера плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара къовсам лоаттабеш я моттигерча промышленноста шоллагIча химзавода коллектив. Укх шера дIабахача ялх бетта валови продукци арахецара план 111 процент кхоачашъе вIаштIехьдаьннад цун, хIаьта къахьегама овсарле лакхъеннай 102,8 процент.

Цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхача химически цеха коллектива дIа-юха луш йола ЦIе байракх еннай.

Химически цехерча олифоварочни бригада къахьегамхоша ялх бетта балха задани, массанел тIех, 160 процент кхоачашъярах ЦIе вымпел яьккхай, хIаьта дIахо кхы а дикагIа къахьегарца шоай балха овсарле шозза дукхагIа лакхъе дош а деннад цар.

Д. АМАРОВ.

БОЛХ А БУ, ДЕША А ДЕШ

Коммунистически къахьегама цIи лелаеча Грозненски нефтемаслозаводе дикагIчарех лоархIаш я № 40 йолча нов. Гилядов керте латтача парафин доаккхача установка коллектив.

Ер шу доладелча денз духхьала электроэнерги, пар, хий, иштта кхыйола реагенташ кхоярца 200 эзарнел совгIа сом паччахьалкхенна кходаьд цу коллективо. Дукха рузкъа кходаьд установкерча рационализаторски счета тIа а. ГIорбаьннача рационализатораша А. Гильдыбаева, В. Касалапова, С. Мусоянца, А. Богданова еннача предложенеша тардалийтад мазутах парафин хьакъоастадеш йолча вакуумни фильтрашка чехкагIа а дикагIа а болх байта.

ЦаI массанена тIехьа, массава цхьаннена тIехьа яхача принципах болх беш йола коллектив тайп - тайпарча къамех латт. Укхаза, барт тайна цхьа дезал санна, цхьоагIонца къахьегаш ба эрсий, нохчий, эрмалой, украинцаш, иштта кхыбараш.

...ДIадаха шу чакхдоаллаш укхаза болх бе ера хIанз оператора помощник йола Бондарь Нина. Производства технологех кхеташ яцар из. Къонача йоIа ший балха опыт дIайовзийтар оператора Шиянова. ХIанз оператора когаметта дIаэтта болх бе ховш а, хIаьта ший балха заданеш массаз тIеххкхоачашъеш а я Нина. Из тайпа масал дукха а доаладе йиш я установка коллективах.

Установкера беррига технологаш тайп-тайпарча заведенешка дешаш ба. Оператораш А. Турченко, В. Чеботаев мехкдаьтта институте деша багIа. ХIаьта операторашa А. Меньшикова, В. Саломати, В. Хасбулатова, кхыбараша сайрийнарча школе деш. Укх шера мехкдаьтта техникум чакхъяьккха ваьннав оператор В. Худенко.

ТIаийца декхараш кхоачашдара йоаржаьча яхье хьалхара моттиг яккхарах завода карара кара тела ЦIе байракхи ахчан совгIати деннад установка коллективана.

М. ТУМГАЕВ.

Марксеи Энгельсеи исламах яьхар

☆ ☆ ☆
М. БАТУНСКИЙ.
☆ ☆ ☆

Марксеи Энгельсеи лергйоацача тIехьаленна юкъе ислама идеологи гучайоахаш болча советски атеистий къаьстта уйла тIаоз Iилман коммунизмана лард еллараштa цу дын-хьехамах хийттараша. Ислама дешай хьакъехьа Iилман коммунизмана лард еллараша дийцараштa юкъе цецвоаккхаш я шоай ханарча востоковедчески литература даькъера цар йоккха эрудици, Iалаьмате дукхача исторически факташта цар геттара нийса яь классически анализ.

Уж тохкамаш даьча хана денз вайна юкъе бIаь шу юкъеннаяле а (исламах, къаьстта а из хьабалара проблемаех, Марксеи Энгельсеи дийцараш долчча бесса 1853 шера цар вIаши кхахьийтача каьхаташ тIа да), Iилман коммунизмана лард еллараша бизза ислама баь мах, из хьабалара историе анализ вай хана а бизза ший лоархIам болаш я.

Ислам хьабаьннача моттигашта анализ яра эггара нийсагIа дола дIоагIа хьахьекхад Марксеи Энгельсеи: из хьабалара бахьанаш лийхад цар 6-ча бIаьшере — 7-гIа бIаьшере йолалуш Аравийски полуострова социально-экономически вахар чухь хулаш хиннача хувцамашкара. Эггара хьалхагIа цар хьахьокх малхбоалехьарча дерригача халкъашта Iалаьмате бокхача лоархIаме дола цхьа гIулакх — баха сецачеи баьнна лелачеи наха юкъера гIулакхаш[1]. Тохкам баьраша яххача тайпара, ислам хьабалара историе чухь чIоагIа лоархIам болаш хиннача цу гIулакхо цу дын чухь шоай тайпара башхалонаш хилийтар, къаьстта а юххьанцарча хана. Марксеи Энгельсеи хьахьекхар, цу хана ший тайпара кризис хьоаяь а ислам болабаь а йола цхьаькха фактор а — Европера Азе бода дохкара-эцара никъ дикка хувцар, из бахьан долаш «хьалхагIа Индеца а иштта кхычарца а дохкар-эцар дара юкъе чIоаггIа дакъа лоацаш хинна Iарбий городаш дохкар-эцар дара гIулакха цу хана низ эшабенна а йолаш...»[2] Ше йолаш йолча хана «...хIалаквеш болча алхха цхьан тIемо мохк боассабе, бIаь шерашка адам дахаргдоацача из баккха, ерригa цун цивилизаци дIаяккха»[3] тарлуш йолча кризисо совдоахар византийций, персий, эфиопий тIалотамаш.

Марксеи Энгельсеи, арахьарча моастагIашца лоаттабеча къовсаме «сомабаьнна Iарбий къаман сакхетам»[4] белгал а боахаш, гучадаьхар социально-экономически политически бахьанаш даьха ца Iеш, идеологически дараш а. Истори материалистически хьисапе кхетадара лард еллараша тIагIертта къовсам лоаттабаьб истори кIал лард йоацаш социологически хьисапе кхетадара духьала, цу даькъе ды яхар санна долча чоалханерча общественни гIулакхашта духьала а.

МоллагIа ды а санна, доал деча классий хьашташ хьалкхоабаш ба ислам, цо сий долаш а нийса а лоархI социальни бокъонаш цхьатарра ца хилар, саго саг воацавар. Евангеле е моллагIча кхыча «дезача» книжкаша санна, къорIа сураша а гуччахьа хьадувц из. Хьахулаш йоагIача классови общества идеологи белгалъеча хана духхьал уж принципаш я юххьанцарча исламо ший хьехама ларде лийцараш.

Цхьабакъда, цIенхаштта гIалат хургдар нагахьа санна ислам, Энгельса цу тайппара «магометански революци» оалаш а хиннача цун байракхаца чакхбийннача болама хьисапе лархIар. Геттара лоацига хиннаяле а, историе чухь ханаш хиннай доал деча классийи халкъийи хьашташ, моллагIча гIулакхашта хинна а, цхьатарра долаш. Иштта хиннад 7-гIа бIаьшере йолалуш Араве а. Ерригача Iарбий общества хьашташа дIадийхад чIоаггIа а дуккхача ханна а мохк вIашагIтохилга, цун экономически политически гIулакхаш цхьан наькъ тIа доахилга, кхыча мехкашкара деш дола тIалотамаш юхатохилга, дохкар-эцар де керда наькъаш лохилга. Уж гIулакхаш кхоачашде гIортарах аьттув боалаш хIана хиннабац? Ислам хьаболабалалехьа а дуккхаза ма гIийртабий уж кхоачашде. Цун бахьанаш го деза цхьоагIо йола а беррига мохк вIашагIтохара мегаргйола а идеологически байракх ца хиларах. Из тайпа байракх хила йиш яр ды.

Цхьабакъда, моллагIча дынага кхоачашъюларгъяцар Аравийски полуострова тIара Iалаьмате дукха даха хайша а даьнна лела а тайпаш вIашагIтохаргдолча идеологически платформа функци. Мохк вIашагIтохара эггара дикагIа дола идеологически герз хиннад ислам. ХIана аьлча, цкъа-дале, цун идеяш лелаер — юххьанцара мусульмански община социально-экономически база дуккха чIоагIагIа хиннай, цул хьалхагIа хинначул; шозлагIа-дале, цу дыно органически шийна чулаьцад цу ханарча Араве дукхагIа низ болаш хиннача дыний лоархIамегIара гIулакхаш. Алхха из гIулакх бахьан долаш дукха ха ялалехьа цхьатарра ислам тIаийбе баьлар кхыча дынех тешаш хинна дуккха нах.

Буржуазни Iилмо лоархI, ислам, из ца эшшаш качдена хIама, Мухьаммада сакхетамах хьа а хинна, Арави вIашагIтеха, Iарбий паччахьалкхе хьаяь, цунна тIеххьа низ бола импери — халифат хьаяь бола низ хилар.

Из харцахьа кхетадеш хилара критика а еш, Марксеи Энгельсеи белгалдаьхад, вож дунен шицы — буддизми христианствои санна, ислам хьахилара процессо доккхий исторически хувцамаш даь мара ца хилар, «кIезига хинна а дукха хинна а искусственно хьахиннача цу дунен дыний хьакъехьа, къаьстта а христианскичуни исламеи хьакъехьа мара, юкъарча исторически боламех дын гIулакхаш доахк аьнна ала йиш ца хилар»[5]. Юкъерча бIаьшерашка идеологе кхы мелйола формаш шийна караерзайир дыно, хIаьта моллагIа общественнии политически боламаш дын пордув тIалаца езаш а дар. Ислам хьабалар общественно-экономически формацешта когаметта отташ дола «доккхий исторически хувцамаш» хилар хьа а довзийта, Марксеи Энгельсеи хьахьекхар, ислама дерригача историена кIал материальни лард хилар.

...Малхбоалене шерра яьржа
яр, юххера а
тишденна вахар кхы а
дукхагIа даькъаза
даккхара дикка новкъостал
деш хинна
дын духьалений система.
Ф. Энгельс.

Бусалба наха даьла цаI вар мичара денз хьадоладеннад Iилманца бакъдаь хьахьекхар Марксеи Энгельсеи. Цар хьахьекхад, ислам юкъебалалехьа Iарбаша леладаь дынаш 7-гIа бIаьшере йолалуча хана Iарбий мехка керда исторически гIулакхаш эттача хьалашка доханза даргдоацаш хилар, хIана аьлча «уж къаьнара, фунаштеи къамаштеи юкъе ши-шегIа хьахинна дынаш даржа низ болаш дацар, хIаьта уж леладеш хинна фунаш е къамаш цхьа бахьан а шоай лоIамах даьнначул тIехьагIа духьалъотта вIалла низ боацаш а дусар»[6]. Тайп-тайпарча дынашцареи идеологешцареи хьаийяьча тайп-тайпарча элементех вIашагIбелла кегар ба ислам, яхаш, кхайкадаьча буржуазни идеологаша санна ца лоархIаш, Марксеи Энгельсеи массаза а къаьстта ший никъ болаш лаьрхIаб из. «Мухьаммада дын чухь яь революци» «...моллагIа дына болам а санна, формальни гIулакхашка диллача реакционни, вешта аьлча къаьнарча ледарча гIулакхашка юхавуг аьнна хеталуш хиннаяле а»[7], Iарбашта юкъе хьалхагIе а денз ший традици а йолаш хьайоагIа даьла цаI вара идея Мухьаммада хьехама юкъера керда хIама дац. Цунах Марксеи Энгельсеи яьхад, даьла цаI вара принцип ше а моллагIча дын чухь доал де отт общество дегIайоагIача хаьдда йолча цхьан хана, «...дуккхача даьлий ерригa Iаламеи общественнии атрибуташта меттел, ший аргIанна обстрактни сага хьисапе мара воаца, доллача хIаманна низ кхоачаш ва аьнна цхьа даьла хьаоттаваьча хана»[8].

Ислама аллахI хьавара историе къаьгга хьахьокх, из гIулакх нийса хилар. Духхьал Маккарча керттерча даьлагахьа йийрзар керда вIашагIъеллача цхьан паччахьалкхенна юкъе яхача социально-этнически единицаех хиннача итташ болча моттигерча даьлий «Iаламеи общественнии атрибуташ». Цхьабакъда, «...Iалам чурча дуккхача гIулакхашта доал деш вола, вIашдухьалара Iалама низаш вIашагIтохаш вола даьла цаI хилар шоай хьашташ бахьан долаш вIашагIкхийтта нах хетаргахьа е бокъонца цхьана тохаш волча, ше цаI мара воацача малхбоалехьарча деспота копи мара дац»[9]. Бокъонца «малхбоален деспотий» — халифатерча низ барий — копи хилар аллахIах а.

Циггача Мухьаммадах дола дош а лаьрххIа хьаотт, Марксеи Энгельсеи цунах яьххача тайпара. Цар хьахьекхад, вай хана 7 бIаьшерен чухь Iарбий мехка хиннача дерригача доккхийча хувцамашта меттел «Магометански революци» аьнна цхьа цIи йоаккхача хьалха латташ хилар мара, уж хувцамаш ху-

[1] Хьажа К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. XXI, оагIув 488.
[2] Циггача.
[3] Циггача.
[4] Циггача.
[5] К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т XIV, оагIув 656.
[6] Цигга.
[7] К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т: XXI, оагIув 484.
[8] К. Маркси Ф. Энгельси. Дына хьакъехьа. М., 1955, оагI. 114.
[9] К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. XXI, оагIув 45.

Кхашкара балхаш дика вIаштIехьдахар—толама лард

ЛОАМАН КОЛХОЗЕ

Первомайски районерча Шерипов Асламбека цIерахча колхоза боахам шерагара шерага дегIабоагIаш латт. ДIадахача шера дерригаж а 1770 хиннадале, укх шера 2648 да. Иштта дукхагIа да кагий а доккхий а доахан, хьакхарч. 133 Iаттах 112 бехкаьб, вожаш а укх шера дахкаргдолаш да. Iодаьча Iаьсех, лоам тIара ахка бена кхера кхийтта денна цаI а тIехьа 3 мара тIера даьннадац. хIаьта Iаьсашка хьожача Патиев Махьмада шийга дIаденнача 81 Iаьсах цхьаккха а тIера далийтадац. Шоашка дIаденнача 190 бежанах диззача шера цхьаккха тIера ца доалийташ а уж дика кхоабаш а гIулакх даьд хьайбашта Iунал деча ХаутиевгIар Орцаси Исраилеи а. ХIаьта хIанз дерригажа а доахан а, лоаман даьгIенашка дига, дика доажадеш а дорстадеш а да.

Шера хIара Iаттагара яккха еза шура планах 1200 килограмм яле, колхоза къахьегамхоша тIаийца декхар 1500 килограмм я. хIаьта дикагIа болча дояркаша Ардова Цацаси Ахриева ПаьтIаматеи шоашка дIабеннача хIара Iаттагара 1800 килограмм шура яккха декхар тIа а ийца хIаране 1100 килограмм шура яьккхай хIанзале. Паччахьалкхенга дулхи шуреи йохкара ах шера план 1 июле тIехкхоачашъяьй колхозо.

ХIара шера дукхагIа юв колхозо «кхай аьла» — кура хьажкIаш а. Соахка 270 гектар хьажкIаш дIайийна хиннаяле, укх шера 392 гектар йийнай. Уж ерригаш а 7 звенона дIаннйсъяьй. ХIаьта хьажкIаш хьалтIа дика яьннай, тIаялалехьа цкъаи тIаяьнначул тIехьагIа шоззеи макхаш даьхад, шозза культиваци яьй, цкъа оасар а даь хIанз шозлагIа деш боахк колхоза къахьегамхой. ХьажкIаш къаьстта дика я Цуров Зайнудинеи, Евпуров Султанеи кулгалдеча звеной кхашка. Цхьабакъда, ерригa хьажкIаш дIаера балха юкъе кхоачамбоацараш а да. Из да дIайийна хьажкIаш квадратно-гнездови хьисапе а ца ювш мугIарах ер. Цо торо хилийтац хьажкIашта деча балхашта шерра механизаци е.

Цул совгIа, 75 гектар мукхи 270 гектар кIаи дийнад колхозо. ХIара гектара тIара 19 совгIа центнер а йолаш беррига мукх хьекха а аьрда а баьннаб, хIаьта из тIа хинна дерригa лаьтта аьха а даьнна хIанз цу тIа хьажкIаш дIаювш боахк. Мукх чуэцача болх дика барца белгалваьннав комбайнер новкъост Илиев Алсбик. Цо нормах дийнахь 12 гектар мукх чуэца безача 25 гектар а эцаш беррига мукх чуийцар кхаь дийнахь. КIа хIанз хьакха доладаьд. Ка бола ялаташ чуэцара балхашта юкъе а да кхоачамбоацараш. Хьакхари ардари къаьста долаш ца а эцаш хьоккхашехь а оардаш чуэц уж. Из дIахо йодача хана хила мегаргдоацаш гIулакх да.

Цул совгIа, дика лелац колхозе парте а правительства а балхех нах дIакхетабелга а. Кхай тIа, хьайбай фермашка кIезига еш лекцеш, докладаш, чIоагIа гайна кхухь газеташ, журналаш. Укх шера 27-ча июне городе Москве хиннача Российски Федераце Центра районий производственни управленей болхлой совещане новкъоста Н. С. Хрущева даь къамаьл 8-ча июле довзанза а Iомаданза а дар колхоза къахьегамхоша. Белгалдаьха кхоачамбоацараш юкъера дIа а даьха кхы а дикагIа тоабе беза колхоза болх.

К. ДЖАБРАИЛОВ.

ДегIабоагIа колхоза боахам

Оаха а оахаш дIадувча лаьттай структура эрга а яьккха, дикагIа хьувкъаш а беркатегIа а йола культураш дукхагIа дIайийра укх шера Ножай-Юрта районерча А. Шерипова цIерахча колхозо. Духхьашха дIайийра цига горох. Дуккха а дукхагIа йийра хьажкIаш, гидуаргаш. Цул совнагIа колхозо дIаюв тхьамка, хо санна йола маьхера культураш а.

Къаьстта дукха терко ю колхозо чIоагIа фийг бола-вайнаьха кIай хьажкIаш лелаяра. Колхозо дIайийнача 500 гектар хьажкIех 350 гектар из тайпа хьажкIаш я. Хьуна петараш тIайола лаьтташ цIен а даь, хьатIадоагIача шера кхы тIа а 200 гектар хьажкIаш дIае лерхI колхозхоша.

ДIайийнача культурашта гIулакх дика ду колхозе. Пропашни культураш дIайийнача кхашка, культиваци ярал совнагIа, кара гIулакх деш шозза чакхбаьннаб, цудухьа оасарах цIена да кхаш.

Юкъарча хьайбашта чуийнна гIожа доакъар кийчдеш ба хIанз колхозхой. Кийчдеча доакъарах дукхагIдар, хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттигашка дIатIаувз, ча вIашкатох. Доахан а жа а дIахо йодача хана кхы а дукхагIа дебадара, нокхарий леладара йоккхий торонаш я боахамга.

Экономика дегIайоалаяра, лаьттанцара а хьайбашкара а йоала продукташ алсамъяхара нийса никъ лаьцаб А. Шерипова цIерахча колхоза къахьегамхоша. Цхьабакъда, белгалдаккха деза, колхоза боахама дукха пайда бала тарлургдола тхьамка дIадераи хона гIулакх дараи цIенхаштта йола ледарлонаш цига хилар. Уж кхоачамбоацараш сихха дIадаха деза.

М. КАЙПАЕВ,
Ножай-Юрта района инспектор-организатор, агроном.

Укх сурта тIа шоана гу Н. Гуринаи (аьрдехьа) В. Шальноваи. Уж ба Сунженски района Кирова цIерахча колхозе дикагIа бола оалхазараш леладераш. Йоккха къахьегама котало яьккхай цар. ХIанзале кхоачашъяьй семилетка диълагIча шера план. Говзача оалхазараш леладераша итт эзар котамгара гулдаьд ворхI бIаь эзар фуъ.

С. ХАКИЕВА тексти сурти.

ДИКА БОЛХ БАРАХ — ЦIЕ БАЙРАКХ

Советски района Ленина цIерахча колхоза Бисултанов Iаддалкъаьдар керте латтача № 3 йолча бригадо геттара дика гIулакх ду шелелаеча хьажкIаштеи коартолаштеи. ХIанзалехьа оасарах цIенъяьй, нийлхъяьй, кхы мел эша гIулакх даьд бригада къахьегамхоша 25 гектар хьажкIаштеи 30 гектар коартолаштеи. ХIара денна балха нормаш 140 — 150 процент кхоачаш а еш, къаьстта хьинаре къахьег Бисултанова Рахьмата, Насуева Iатас, Амаева Зайнапа.

ДIайийнача культураштa гIулакх дикагIа дар бахьан долаш карара кара тела ЦIе байракх еннай бригадана.

Б. КЕЛОЕВ.

Краснодарски край. Кубанерча ялаташ дIаийдеча пункташка кхьчай керда хьадаьннача ялатех итташ миллионаш пунташ. Денгара ди массаза доал дукхагIа тIаух ялат.

Сурта тIа: ялаташ дIачуийдеча Брюховецки пункте дIачуэцаш латта ялат.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

КОМПЛЕКСНИ ХЬИСАПЕ ДАЦ БАЛХАШ

Дикача балха хьокхамашца белгалъяьннаяр «Назрановский» совхоза СурхотIара отделени укх шера бIаьсти. Шоай говзал, хьинар оарцагIа а даькха агротехнически дикагIа йолча хана чакхдаьхар механизатораша бIаьстан балхаш.

Дика хьийкъад ка бола ялаташ. Заготпунктерча болхлоша йоах, СурхотIарча отделенера дар санна дозал долаш, фийгаш доккхий долаш кIа хьаийцадац оаха хIанзалца.

Цхьа барт болаш дIаболабелар СурхотIара нах ялаташ чуэца а. Механизатораша Полонкоев Исраила, Дакиев Беслана, Курскиева Iалихана кхаь жаткаца 192 гектар кIа хьекха баьлар диъ балха дийнахьа. Царех хIаране нормах 16 гектар хьакха мара ца езача 40—45 хьокхар. Цул тIехьагIа цхьа-ши ди даьккхар кIиво докъалуш.

Бакъда, кIа оарда болх мела лел цига.

Отделене ерригаш а кхо комбайн я: шиъ самоходнии цаI тIехьаювзари. Заданега диллача царех хIаране дийнахьа 12 гектар кIа арда деза. 4-ча июле дIаболабаьб цар из болх. Бакъда хIанз а 40 гаргга гектара тIара мара аьрдадац кIа. Ший бахьан доацаш дац из гIулакх. Каст-каста йох машинаш. «Летучка» хилац эшшача хана. Машина оатхал ехача центральни усадьбе аха безаш хул механизатораш, ха зехьа дIаух. Боагача маьлха кIалха докъалуш улл кIа. Оардача хана лаьтта дукха фийгаш дадийс.

Цхьаькха а да цу отделене новкъарле еш. Эггара хьалха ка бола ялаташ чуэца болалуча хана кулгалхоша дерригa балхаш комплексни хьисапе де аьнна лаьрхIадар. Бакъда, хIанз иштта дац из. КIа оардача комбайнашта тIехьа ча вIашка а тохаш лаьтта аха торонаш я отделене. Из дац цар. «Беларусаш» кхыча отделенешка новкъостала дIа а яхийта ДТ-54 яхача тракторашца гулду ча. ХIанз а лаьтта аха болабеннабац.

БоагIача тайпара пайда эцац СурхотIархоша шоашта новкъостала яьхкача машинех а. Болх ца беш кхай тIа латташ хул уж техника еха йоаццашехь а. Кулгалхой тIа ца хьожилга, механизаторашка цу сахьате болх дIаболабайтара уйла ца яр мара, кхы хIама дац из. Яндрера хьалъена тIехьаювза комбайн 7 июле дийнахь сарралца лаьттар болх ца беш, хедер дIаоттадаьдац яхаш. ХIаьта цу тIара комбайнер н. Даурбеков новкъостал де саг а воацаш ший болх ца беш ваьгIар.

Во вIаштIехьдаьккхад отделене ялаташ чуэцаш боахкача механизаторий хьашташ кхоачашделга а. Iуйрийна ханнахьа хIама ца кийчдар бахьан долаш цхьа-ши сахьат ха йоаккх комбайнераша балха дIа ца болхаш. Эсала ба кхача а. Диззача ворхI дийнахьа духхьала чайи маьхки мара хиннадац бригаде.

— Юрта гаьна децаре-м цIа ма ухаргдарий тхо, — йоах комбайнера н. Тумгоева. Дукха лакхагIа хургдар тха хьокхамаш, нагахь санна отделене кулгалхой тхона фу эш хьожаш хуларе.

Харц лец комбайнер. Из гIулакх вIаштIехьдаккхарга хьежжа мара дIагIоргбац болх а. Механизатораш къахьегаш боахкача даар дIа ца кхахьарах комбайнаш кхай тIа дIа а оттайийя бригаде дIаух болхлой делкъийна хIама даа.

Дерригa балхаш комплексни хьисапе чакхдоахаргдолаш дIадоладе деза гIулакх, кхы ха дIа ца а йохийташ. Нагахь санна хIанз санна кхашкара балхаш дIахьойя доккха зе хургда боахама.

М. ЗАНГИЕВ.

ГОРОХ ЧУИЙЦАЙ

Курчалой районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозо 15 гектара тIа укх шера духхьашха дIайийнаяр дукхача маьхера культура — горох.

Ше лелаю йол хьокха машин цу гIулакха кийч а яь, из ерригa горох хьакха а хьекха, касарех Iойиллар тракториста Ч. Хандова. Ший комбайн эргаяьккха тоа а яь, касараш хьа а эцаш аьрдар из комбайнера Юнусов Махьмас. Горох вIалла йоа ца еш цIена бир цо болх. Юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара 16—17 центнер горох яьннай.

— ХьатIадоагIача шера 150 гектара тIа дIае лерхI оаха горох, — йоах колхоза агронома нов. Татаев Лячас. — Шерра никъ лургба цу маьхера культурана!

И. ДЖАМАЛОВ.

ДАЬХЕННА — дукхагIа дулх

Хьалхарча ах шера дехкар миссел цкъаи ахаззеи дукхагIа дулх Даьхенга дохка дезаш я шоллагIча ах шера Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоз.

Дулх алсамдаккхара чакхдаха деза гIулакхаш вIаштIехьдаха болабеннаб совхоза специалисташи керттера зоотехник нов. Эпендиеви. Цу гIулакха совхоза специалисташта новкъостал дир Грозненски территориальни-производственни управлене керттерча зоотехника нов. Рыжко.

Цунца цхьана совхозе дIадоладаьд хьайбай боахамашка хьегача къих луш бола мах аккордно-премиальни хьисапе телга а. Болхлошта луш дола алапеш цар яьккхача продукцега хьежжа телга я цу хьисапа керттера принцип.

Хьакхий дулх сихха алсамдаккхара хьакхарч ебае еза, хьакхарч цхьоаггIа яхкаргйола гIулакх де деза. Свинаркаш хьожаш дола хьакхий Iулаш кердача тайпара вIашагIдохкилга дIадоладаьд совхозе. Хьакхарчашта а тайп-тайпара ха йолча хурскашта а гIулакх деш цхьа свинарка хулар хьалха. ГIулакх ишта долча хана къахьегама овсарле лоха яр. ХIара свинарка хьалкхееш йола хурскаш кIезига хулар. Нормах лелае езараш 25 нана-хьакха йолча метте, 15—20 мара хилацар уж, масала, свинаркашка Нехватовайгеи Мельниковайгеи. ХIанз йиззача нормах хургья уж хIара свинаркага. Аккордно-премиальни хьисапе алапеш тела доладар бахьан долаш хьакхарчашта гIулакх деш вола хIара къахьегамхо материальни хьаштдолаш хургва хурскаш дукхагIа хьалкхеярца.

Совхозе хьалъеш латт механизированни свинарник. Самокормушкаш а автопоилкаш а хургья цига. Транспортерашца бехкаргба хьакхарчашта кхача. Беррига низ тIа а бахийта сихагIа йистеяккха еза из свинарник.

Кагий хурскаши нана-хьакхарчи дика лелаяра эшшаш дола хьалаш хIанз а хьадаьдац ферме. Июнь бетта хIара хурска дийнахь-бус тIакхеташ хинна дулх 300 грамм мара хиннадац цига. Из геттара кIезига да. ХIара дийнахь-бус хурска тIакхеташ дола дулх 500 граммага дIакхоачаде торо хилар белгалдоах свинарка Е. Нехватовас.

Хьакхарчашта паста кийчъеш йола машин я отделене, цхьабакъда механизатораша вIаштIехьа ца яккхар бахьан долаш из болх беш яц. Цу машинаца кийч а деш тела йиш йолаш дола моша доакъар хIанз царна луш дац. Хьакхарчашта, къаьстта а хурскашта луш дола доакъар дикагIа дуаргдолча тайпара кийчде деза: оаташ, дошадеш, худар деш. Кхыча боахамашка телача тайпара, В-12 яха витамин а телац укхаза хурскашта. Цу витамино сихагIа дегIайоахкийт хурскаш.

Хьакхарчашкара йоала продукци алсамъяккхара а уж ебаяра а чIоагIа лоархIамера хIама да царна искусственни осеменени елга. Нана-хьакхарчашта осеменени яра сухалбеш бац совхозе.

Уж дерригa кхоачамбоацараш сихха дIа а даьха Iалашде деза хьакхий дулх дукхагIа доаккхилга.

С. КОСТИН.

Ялат дIаоза кийча я машинаш

Паччахьалкхенна ханнахьа ялат дIадалара даькъе боккха лоархIам болаш ба автотранспорта болх. 23 эзар тонн ялат да планах Наьсарен районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза паччахьалкхенна дIадала деза. Мамогга сихагIа из болх ийстебаккхара шоайла социалистически яхье а баьнна, шоаш лелаю машинаш дика кийч а яь, паччахьалкхенна ялат дIалуча къаьстта дика къахьег совхоза дикагIа болча шофераша Гадиев Якъуба, Олигов Махьмада, Кулбужев Османа, Тумгоев Саде, Дударов Хьажмурда, Акиев Азамата, иштта кхы дуккханеша а.

Б. ДУДАРОВ,
«Октябра 40 шу» яхача совхоза диспетчер.

СОМАШИ КОМСАШИ ХИЛИЙТАРА

Вай республикерча совхозаштеи колхозаштеи лаьрхIа сомий а комсий а гаьнаш хьалкхееш я тха совхоз. Республикерча боахамаша шоай сомийи комсийи бешамаш шеръеш хиларца царна шерагара шерага дукхагIа эш уж гаьнаш. Тхошкарча лаьттах мамогга дикагIа пайда а эцаш, колхозийи совхозийи хьашташ оаха дизза Iалашделга дIадех цо.

Укх шера оаха хьалкхеяьй 600 эзар гаргга сомий гаьнаш: Iажаш, кхораш, боалаш, гIамгIаш, иштта кхыяраш. Гаьний мугIарашта юкъе ду балхаш машинашца де даларах дикка пайда баьннаб тхона. 60 гектар хулача бешамашка оаха уж балхаш дира бригадира нов. Ибрагимова кийчъяьча кердача машинашца. Культиваторах дIадол шерра боал а лоацаш гувнаш ду кхоъ нух. «Беларусь» е «ДТ-20» яхача трактораца из токхайича гаьнашта гувнаш а ду, оасар доха а ду. Из болх иштта машинашца барах 40 болхло мукъа а ваьлар 3 эзар сом совгIа ахча а кходир.

Дукха терко ю тха совхозо комсий гаьнаш хьалкхеяра а. Ши миллион гаргга га хьалкхею оаха уж укх шера. Цул совгIа цхьа миллион гаргга декоративни гаьнаш а кхею оаха.

Кхыча колхозаштеи совхозаштеи гаьнаш кхеярал совгIа, ший а йоккхий бешамаш я совхоза: 38 гектар латаш йола сомий беш, 300 гектар къонеи, 150 гектар хIанз керда дIаегIаи бешамаш.

ХIанз укх сахьате дика лета гIамгIаш чуэцаш боахк совхоза къахьегамхой, кастта чуэца болалургба Iажаши хьачаши.

В. ДРЕВЕЦКИЙ,
Урус-Мартана района Мичурина цIерахча совхоза директор.

ГОВЗА КОМБАЙНЕР

Сунженски районе «ЦIеча Эскара» цIерахча колхозера механизатор Моисеев Владимир дика вовз. Къаьстта хьинаре къахьег цо ка бола ялаташ чуэцача дIайхача деношка. Малх хьалабалалехь ший комбайн дIайолаю Владимира, хIаьта баьдъерзалца соца а яц. Ди дIадодац цо норма дуккха тIехкхоачаш ца еш. ЦIе вымпел цун агрегата тIа ягIа. Сезонах 2385 центнер арда мара ца дезача хIанззехьа а 4900 центнер ялат аьрдад цо. Дика хьокхам ба из!

ХIанз 30 гектар лаьттан тIара фуна лаьрхIа горох чуэцаш воалл В. Моисеев.

— КIа санна атта дац горох арда, — йоах механизатора. Машин хьалхарча скоростех мара дIайодац, каст-каста барабан юкъ. Сона хов цу мах болча культура тхоай колхоза дукха пайда лургболга. Цудухьа гIерт со цхьа фийг ца боабеш из чуэца. Цу тIа, догIа дийлхача сиха талх горох. Цун а уйла е еза.

Хьалхарча дийнахь 7 гектара тIара 200 гаргга центнер горох аьрдар н. Моисеева.

— Са лаIийтац сога Владимира. Массахана а комбайна юхе хила веза, — яхаш бегаш бу шофера Потанков Николая.

Кастта из болх йисте а баькха кIа арда волалургва н. Моисеев.

М. ГАНЗИЕВ.

ДУКАЕВА МАККА—ДИКАГIА ЙОЛА ДОЯРКА

Из къона кхалсаг дика йовз «Надтеречный» совхозе.

— Дукаева Макка тха дикагIа йола доярка я, — иштта оал цунах цо болх беча цхьоалагIча отделенерча хьайбаш леладераша а из яхаш йолча Лакха-Новрерча юртарча наха а.

Массехк шу да цхьан ферме доахан детташ из йола, шерра-шера дика толамаш цо доаха.

Дика къахьегама толамаш доах Дукаева Маккас семилетка укх диълагIча шера а. Шура яккхара ах шера план дикка тIехкхоачашъяьй Маккас. Планах лаьрхIа хиннараш 1050 килограмм мара йоацача метте, юккъера лаьрхIача, хIара Iаттагара 1300 килограмм совгIа шура яьккхай.

Шийна карагIдаьннар дIачIоагI а деш, денгара денга совдоах Маккас ший къахьегама толамаш. Ше деттача доахах хIара Iаттагара дийнахь-бус 12—13 килограмм шура йоаккх цо хIанз.

Маккас цунца цхьана доккха новкъостал ду опыт кIезига йолаш болча къонача дояркашта. Даиман хьехар а деш, нийсадар балха тIехь дIа а хьокхаш Iомабу цо шийца болх бу къона доярк ‍аш Муступаева Хадижат, Истамилова Медина. Цар чIоагIа хамбу Маккас шоашта деча новкъостала.

П. ИВАНОВ.

лийташ бола низ, уж хьагIеттадаьр, вIаштIехьдаьхар из ца хилар. Цар цIаккха а яьхадац ший вахарца, гIулакхашца, творчески тIехьаленца кIезига вайза а е дукха вайза а вайна дика вовзаш волча Мухьаммадах из бокъонца-исторически саг хиннав.

> Массадолча дынашкахь... керттера гIулакх оамалаш хиннай. СагIаш дечеи таьзеташкеи дакъа лацарца, хIаьта Малхбоалене, цул совгIа, кхача баареи ламазаш дареи гIулакха бокъонца тIадожадаь паразаш кхоачашдарца мара хьахайта йиш яцар ше малагIча дынах ва.
>
> Ф. Энгельс.

Марксеи Энгельсеи массаза а ды, алхха ды лаьрхIаб исламах, вешта аьлча, «дунен чура Iалама низаш фантазе хьисапе, лаьттан тIара низаш Iаламал лакхехьара лоархIаш наьха керта чу дувшар»[10] мара кхы хIама лаьрхIаяц, моллагIа кхы бола ды а санна, «халкъа опиум» лаьрхIай. Цул совгIа, ислама башхало геттара нийса хьахьокха хайнад Марксаи Энгельсаи «...Малхбоалене бахача нахага, къаьстта а Iарбашка, хьежжа из вIашагIбелла хилар хьа а хьокхаш».

Ше даьккхача 13 бIаь шера Азеи Африкеи мара аьттув баьннабац цун. Къулбехьен Европе доал деш бIаьш шераш даьхад бусалба паччахьаша, хIаьта а цига баьха дукхагIа бола нах кераста ды лелабеш хиннаб.

Ф. Энгельса лоацца, цхьабакъда, долчча бесса, даьшхар бусалба ды ца баржара бахьанаш. «...Ислама, — яьхад цо, — малхбоален оагIонгахьара ший тайпа оамал шийца а йита, из бахьан долаш Малхбоаленга а хьакарайоалаяьчеи цIаькха а Iарбий мехкара бедуинаш баха ховшабаьчеи Къилбаседен Африкага а ше боаржабайтаргбоацаш соцабир. Укхаза доал де йиш йолаш бар из ды, цхьабакъда, Малхбузене бацар».

Малхбоаленерча шийла хьалха дIаихача дынашкара ислама хьаийцай чоалханера, керттерча даькъе — бокъонца цу района дика товш хинна, европейцашта геттара хийра ше йоллашехьа а, малхбоалехьарча дуккхача халкъашта Iамаь даьнна гIулакх хинна йола оамал. ХIара мехка а хIара халкъа а цхьатарра «юкъара» ислам хиннабецеи болаш бецеи а, цхьабакъда, «ший тайпара Малхбоален оамал» массаза а ислама мегаш хиннай. Дуккха бIаь шераш хьалхагIа санна, хIанз а тIехвоалалургвоаца пен а хинна, сага саг хийра ваьккха латт из.

Ислам кхайкадераш—къаьстта вай деношка — кхыдола дынаш санна доацаш, бусалба ды «сабар», «объективность», интернационализм, иштта кхыяраш йолаш хилар бакъде гIерташ. ГIулакхашка диллача-м массаболча дынах йоаллаш йола а доал деча классий кара хилча бокъонца къахьегамхой тувлабеш, уж классови къовсама тIера боахаш герз хинна латташ йола а дын фанатизм исламах а йоалл. Ислама юкъера шаьра гуш да, яьхад Марксеи Энгельсеи, кхы ды лелабеш мел бола нах цунна гоама хилар: «КъорIаи цун ларда тIа вIашагIделлача бусалбай законодательстваи тайп-тайпарча халкъий географии этнографии чоалханерчеи аттачеи формулага доаккх, царех ши мохки ши къами даь уж декъа а декъаш: бусалбеи керастеи. Кераста — из «харби», моастагIа. Кераста нах законах боацаш а лоархIаш, ислама даим моастагIал лоаттаду, бусалбеи керастеи наха юкъе»[11].

Иззамо мара кхы пайдана дац ислам коммунизмаца тарбе гIерташ дуккхача бусалба деятелаша хьега къа а. Массехк итт шу хьалхагIа а тIехьа цхьаболча буржуазни Iилмахоша бакъдеш дувцар, ислам — из «эггара демократическегIа бола ды» ба, юххьанцара бусалба община бокъонца дола социализма зIырг а хиннад, хIаьта Мухьаммади халиф Iумари «коммунистически идеологе» дикагIа бола викалаш а хиннаб яхаш.

Цу тайпарча къамаьлашта доагIаш да иззаморг дувца гIийртача «кераста дын социализма» викалий хьакъехьа Энгельса аьнна дешаш: «...нагахьа санна библе тIара цхьайола моттигаш коммунизмаца таръеш ювца йиш йолаш яле а, цун хьехама ерригa уйла-м, бакъдар аьлча, цунца, моллагIа бакъахьа мелдолча кердача гIулакхашца а санна, бокъонца моастагIал долаш я»[12], хIана аьлча «тешам», бокъонца дын цаIалах бола тешам», — из я коммунизмана ший вахара эггара кIезигагIа эша хIама»[13].

(«Iилмеи дыи» яхача № 2 йолча (1962 ш.) журнала тIара).

[10] К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. XIV, оагI. 322.

[11] К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 10, изд. 2, оагI 167.

[12] К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 1, оагI 532.

[13] К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 4; оагI. 11.

УКРАИНСКИ ССР. Лугански областерча хьайбаш леладераша укх шера масса а колхозийи совхозийи шурий товарни фермашка механически доахан деттилга вIаштIехьдаккха лаьрхIад. Шура йоаккхилга дикка айдараи, шурах шийх дIабода мах лохбараи тIехьа лоаттабеча къовсаме лоархIаме гIулакх да из. ХIанззехьа а дуккхача боахамашка болх беш я механически шура йоаккха установкаш.

СУРТА ТIА: Новосветловски района «Новоанновский» совхоза шурийтоварни ферма ахкан лагере йола дIа-юха лела шура йоаккха установка.

Р. Азриэля сурт.
ТАСС фотохроника.

КХАЛНАЬХА БОКЪОНАШ ЛОРАЕЛГА ЭСАЛА ЛЕЛ

Хьинаре къахьегаш ба Наьсарен районера къахьегамхой укх семилетка диълагIча шера. Шоай керттера декхар лерхI цар КПСС XXII съезда решенеш а, хIаьта иштта КПСС ЦК мартовски Пленума юрта боахама болхлошта хьалхашка оттадаь декхараш а кхоачашдар.

Районерча къахьегамхошта юкъе йоккха моттиг дIалоац кхалнаха. Юрта боахам дегIабоалабар духьа лаьца социалистически яхь кхоачашъерашта юкъе белгалбаьнна ба цIи хеза хьажкIий звенона кулгалду Кусиева Зайдат, дояркаш Барахоева Л. Мальсагова Л., иштта кхыбараш.

Района промышленностеи юрта боахамеи къахьегаш я 3586 кхалсаг, хIаьта юрташка звеньевойш йолаш 11 кхалсаг а я. Производстве болх барал совгIа района кхалнаха дикка дакъа лоац политически культурнии вахарца а. Политграмота кружокашка дешаш я 429 кхалсаг, культурно-сердалон учрежденешка болх беш я 318 кхалсаг. Художественни самодеятельноста республикански смотре енаяр Наьсарен районера 71 кхалсаг. ХIаьта районе меттел республика кхыча моттигашка а довзаш да Наьсарен района халкъа театр. Цу театре керттера ролаш ловзаеш ба кхалнах нн. Долакова, Оздоева, Мархиева.

Цхьабакъда, цу дикача гIулакхашца цхьана тоъала дукха кхоачамбоацараш а да кхалнаха юкъе беча балхаца. НийсагIа аьлча районе кхалнаха юкъе беш бола болх юккъера лаьрхIача лохарча боарама тIа латт.

Кхалнах кулгалдеча а кхыча тайп-тайпарча а балхашка хьожабара гIулакх эсала лел. Иштта, геттара кIезига ба мах беча учрежденешка болх беш бола кхалнах. Масала, района 18 буфетах 4 буфета чу мара латтац кхалнах. Юрташка а райцентре а бригадира боарамал кулгалдеча балхашка цаI кхалсаг яц. ХIаьта цунга хьежжа, районни культура ЦIен самодеятельноста кружокашка дакъа лоацаш гIалгIай кхалнахах цаI яц, хIаьта района пропагандисташта юкъе йиъ кхалсаг мара яц.

Цул совгIа, производственни балхаш деча кхалнаьха салоIам а мукъа ха а во вIаштIехьдаькхад. Иштта, 200 кхалсаг болх беш йолча барзкъаш тегача фабрике е клуб а е кхыметтел красни уголок а яц. Кинофильмаш контора чу хьувкх. Фабрика болхлой бераштa е ясли а, е детсад а яц.

Кхалнах коммунистически кхебара чIоаггIа лоархIаме да дешар. Бакъда юрташкарча Советашеи юртий партийни организацешеи кIезига йоакхо ю цу гIулакха.

ХIанз чакхдаьннача дешара шера районе деша ца ухаш 47 йиIиг яр. Къаьстта кIезига яр йиIигаш лакхехьарча классашка. Иштта Экажкъонгий-Юртарча юкъерча школе 7—10 классашка 22 йиIиг мара яцар, царех цаI 9 классе яр, хIаьта шиъ 10 классе яр. Из гIулакх кхы дIахо ла йиш йолаш дац. Юртсоветашеи парторганизацешеи уйла е еза цу хьала. ЙиIигаш, цхьацца бахьанаш а доахаш, деша ца ухийтача даьшцеи-ноанощцеи кхетама болх бе беза аххан замалахь. Цхьабакъда, низах йиIигаш деша ца ухийтараш ца тIагIертта къовсам лоаттабе беза.

Къаьстта хадданза теркам лоаттабе беза дезал чIоагIбара. Цу гIулакха боккха лоархIам болаш я ЗАГС-а органаш. ТIеххьарча хана дукхагIа хулаш латт саг йоалаеш-йодаш ЗАГС-е регистраци елга. Цхьабакъда хIанз а дукха нийслу районе моллаша мах беш йола моттигаш. ХIаьта, ховш долчча бесса, моллаша мах барца дувзаденна да кхийна яланза йола йиIигаш маьре дIателилга а, цхьаболча кагийча наха ханал хьалха истий кхувлилга а.

Цул совгIа, районе дукха моттигаш я мехкарий удабеш, маIача наха дукха истий кхувлаш.

Цу дерриганеша а хьахьокх Наьсарен районе кхалнаха юкъе а, цар бокъонаш лораяра а кIезига теркам белга.

Хь. КУРКИЕВА.

ПЕДАГОГАШ ТЕШАЦ ХЬОХ, НОВ. СОПРАНОВИЧ!

МагIалбика районе укх 1962—63 шера парташ тIа ха везаш 7800 совгIа дешархо ва. Дахача шера хинначарел дукха дукхагIа ба уж. Классни комнаташ тоаяц. Керда школаш хьалъелгеи ремонт елгеи Iалаьмате мела лел районе.

ХIанз а школе цIенош тоаде, керда классни комнаташ хьалъе йолаеннаяц № 3 йолча юкъерча школа дирекци, дахача шера шоаш кхаь сменах болх беш хиннаболлашехь а.

Къаьстта кIалдиса гIулакх да МагIалбика кердача городе 520 саг чувода школа хьалъечар дар. Дукха ха я «Чечингстрой» СМУ-10 гIишлош хьалъераша из болх дIаболабаь, дукха ха я цар педагогашка тахан-кхоана хьалъяь йоаккхаргья школа, яха. Бакъда, хабарал совгIа хьагуш хIама дац. Дешархой хIара денна сихагIа из йистеяларга дог доахаш дIахьеж подъемни кранаш латтачахь.

Укх шера август бетта боккъонца кийч а яь ер здани оаха дIалургья шоана аьнна, дош деннадар СМУ-10 начальника нов. Сопрановича. ХIанз июль хьатIаэттаб. Хьалха санна сатийна я керда школьни здани хьалъеча ГорОНО-ра хIара денна телефон етт нов. Сопрановичага, маца кийча хургья школа, яхаш. Бакъда, хоадамболлаш жоп дац хьахозар. Начальник сагота вац. Шийна ховшшехь а болх юхабетт.

Цхьан дийнахь чуийнна школа кораши наIараши деш боахкар н. Фролкина кулгалдеча плотникий бригадера болхлой.

— Яр болх тIехьагIа бергба оаш, тика гонахьа карт е гIо, — аьлар прораба н. Антинова плотникашка.

Вокхар цец а баьнна кулгаш дIа-хьа дахийтар:

— СихагIа школа йистеяккха лаьрхIа деций вай? Ишта а тIехьа ма яьккхайий ер хьалъяьяккха еза ха.

— Из сона хац. Начальника приказ деннад, хьалха довла, — тIачайхар прораб.

Бригадир н. Фролкин духьал ваьлар, ший болхлой цига баха раьза боацилга а хайна.

— Тхой задани а тIаийца декхар а долаш болх беш доахк тхо, аьлар цо.

— Хьакимо яхар ца дойя тахан оаш баьча балха нарядаш язъергьяц аз шоана, шоай хьаштдар де мукъа да шо...

Иштта мара сагота бац СМУ-10 кулгалхой школа хьалъяра.

Цул совгIа, хIанзчул тIехьагIа шеръе езаш а я дикка школаш. 19 классни комната ца хилча дукха бераш дусаргда деша моттиг йоацаш.

СоагIапча, кердача Реданте. кхычахьа дIаболабаьб из болх. Бакъда эша материалаш ца хилар бахьан долаш сецаб.

Нагахьа санна гIишлош хьалъю организацеш, горисполком, депутаташ оарцагIа ца боале, дахача шера санна готтача классашка кхаь сменах деша деза берий.

З. МИКАИЛОВ.

Шарой-Орга яха лоамара хий (Советски район).

В. Байдалова сурт.

КЛУБНИ БОЛХЛОЙ КУРСАШ

Нохч-ГIалгIай АССР культура Министерстве хинна клубни болхлой курсаш йистеяьннай. Цига клубни балха керда формаш Iомаеш хилар клубай заведующеш, художественни самодеятельноста кулгалхой, массовикаш. Уж баьхкабар Ножай - Юрта, Урус - Мартана, Гудермесски, Ведана, кхыча а районашкара. Царна юкъе бар Бетирбиев Месирбулат, Кагиров Адам, Маликов Хату, Дасуева Руман, Муртазалиев Гелани, Джамуханов Батра, кхыбараш а.

Цу курсашка клубни болхлоша Iомадир плакатни гIулакх, агитбригадаш вIашагIйохкар, наха юкъе антирелигиозни болх лелабара методаш, халхарий коллективаш вIашагIйохкар.

В. СЕРГЕЕВ.

Хулиганашта духьал

Барт - цхьоагIо йолаш а болх дика беш а я Наурски района Савельевская станицерча Кирова цIерахча комсаш лелаеча совхоза Центральни усадьбера дружинникий актив. 45 саг юкъе волча цу коллективаца ба комсаш лелаеча бригадай бригадираш Л. Руднева, А. Кобцева, совхоза дикагIа бола болхлой П. Русин, А. Артемов, И. Демидов, иштта кхыбараш. Дружина штаба кулгалдеш ва коммунист А. Лойко.

Савельевскерча дружинникаша хадданза лорaю станицера общественни порядок а, бахархой рузкъа а. Соахка цар дикка дакъа лаьцар хьажкIаш, сомийи комсийи бешамаш лораярца. Укх шера а лаьрхIад цар шоай совхоза хьажкIашкеи бешамашкеи хьажа.

Хьалххе а оттаяьча графиках хадданза дежурство лелаю дружинникаша. Цар фийла къовсам лоаттабу харцахьа лелачарца, общественни порядок телхае гIертачарца.

Станица улицашка а общественни моттигашка а каст-каста веха лелаш хулар Ваш Борис. Иштта цхьан дийнахьа дика «кеп» а хинна «сакъерда» араьвнначара болхачарга - боагIачарга цхьацца ший гIулакх доаца хабараш дувцаш, цхьаккха бахьан доацаш нахага гIожа къамаьлаш деш, пхьарч увш, лата гIерташ, лелаш вар из. Цига хулигана тIакхаьчар комсомола комитета секретарь Соколенко Николай керте а волаш йоагIа дружинникий группа.

— Харцахьа хIана лел хьо? — хьаттар цунга Соколенкос.

— Хьо малав, кхы сона хьеха-м валлац хьо? — аьнна дружинникех лата дагахь дIатIаволавелар Ваш.

— ДIавехка из, — аьнна приказ делар Николая. Дукха ха ялалехьа дружинникаша милице дIавигар хьаьрваьнна хулиган, хIаьта цига из сиха саца а сецар.

Иштта лелаш вар Кармаза Иван а. Дружина штабо дехарах общественни судо бехктокхаме эзар из.

— ХIанз гаьнна кIаьдагIа ба хулиганаш, — яхаш дувц дружинникий цхьан группана тIавиллача хьажкIаш лелаерхой звеньевой волча коммунисто Локтев Николая. — ЦIерах санна кхер уж тха дружинникех.

Р. БОГДАНОВ.

Доазол дехьара

ГО МО-ЖО: Камаьхал яйла шун!

ПЕКИН, 9 июль. (ТАСС). Дерригача дунен тIара халкъаш санна, китайски халкъ а чIоагIа тIакхувш да дерригача дунен тIа машар хилийтаран массане герз дIадаккхаран, йоах машар лорабара йолча Китайски халкъа комитета председатела Го Мо-Жо массане герз дIадаккхаран машаран тIехьарча Дерригдунен конгрессага яхьийтача телеграмма тIа. Из шоашта хьаштдола хIама кхоачашдар духьа дерригача дунен тIарча халкъаша тIагIертта къовсам лелабу массане юкъарча машара моастагIчунца — тIема империалистически низашца. Бакъдараша хьахьокх, белгалдоах Го Мо-Жо, американски империализм герз дIадаккха ловш йоацилга, кхы тайпа ба цо лаьца никъ: чуйнна герзий кхоачамаш деш а тIом кийчбеш а, доккхийча боарамашца ядерни тохкамаш а массанахьа агрессии экспансии еш а я из. Американски империализмо леладеча цу гIулакхаша цIенхаштта кхерам тIатувс дерригача дунен тIарча машара, кхерам тIатувс халкъаш шоай лоIаме хиларан цар кхерамзленнеи.

Синхуа агентства хьаеннача телеграмма тIа Го Мо-Жо камаьхал яйла яхаш ловца боах конгресса. Со дог тийша ва, йоах телеграмма тIа, американски империализмо лелаеча агрессеи тIемеи политикана духьал дерригача дунен тIара машар лорабара, массане герз дIадаккхара, низ-Iоткъама кIал даьхка халкъаш шоай къаман лоIаме хулийтилга хьаллацара лоаттабеча къовсама машар хьаштдола тайп-тайпара низаш конгрессо чIоаггIа кхотадергхиларах.

Лаккха сигала ядерни бомба энкхийтай США-с

НЬЮ-ЙОРК, 9 июль. (ТАСС). Моттигерча ханах 8-ча июле 23 сахьат даьлча (московски ханах 9-ча июле 12 сахьат) Джонсон яхача гIайрен районе 200 миль гаргга лакхе боккха низ бола ядерни бомба эккхийтай ВIашагIкхийттача Штаташа.

Доазол дехьарча информационни агентстваша Гонолулера деча хоамаша белгалдоах, бомба эккхийтача моттига 750 миль гаьна гуш бар цунах ийккха низ бола ала, яхаш. ХьалхагIа шоза ядерни устройство космосе эккхийта гIортарах хIама а ца хулаш йисаьчул тIехьагIа мара вIаштIехьдаьннадац ВIашагIкхийттача Штатий из бомба эккхийта, яхаш а белгалдоах агентстваша.

Деррига адамаш хоадам болаш духьал доллашехьа а, дурраза массане герз дIадаккхараи машараи тIехьарча Дерригдунен конгрессо Москве ший болх дIаболабаьча дийнахьа эккхийтар космосе ший ядерни устройство США-с.

ІАЬРЖАЧА ХИВО ДАЬ ЗУЛАМАШ

ТОКИО, 9 июль. (ТАСС). Къулбехьарча японски Кюсю яхача острова тIа 70 саг хIалак хиннав селхан, дуккха дийлхача догIаша бердаш чухоарцадарах. Кюсю къилбаседа-малхбузе йолча Тарамати яхача зIамигача цхьан городилге а тIатахкача лаьттана кIала ваха вийра 30 саг, хIаьта 15 саг мичав ца ховш вайна дIа а ваьлар. Эзараш цIенош хи кIала дахад. Цхьайола городаш мехках дIахоадаяьй.

НЬЮ-ЙОРК, 9 июль. (ТАСС). Даккерча ЮПИ агентства корреспондента хоамах, догIа дийлхачул тIехьагIа Іаьржа хий дарах малхбоале Пакистана 18 районах ялхне территори хиво къайлайихьай. ДIайийна хIамаш дукхагIа долча даькъа ейнай. ІаьржагIа уха хиш тIехь-тIехьагIа дукхагIа хул.

Американски бомба эккхийтарах хиннар

ТОКИО, 9 июль. (ТАСС). ХьалхагIа Японе дика хьакхоачаш хинна Гонолулереи Калифорнереи радиопередачаш цу сахьате хила йиш йоацача яьхар Джонсон яхача гIайрен районе лаккха сигала ВIашагIкхийттача Штаташа ядерни бомба эккхийтача. Массехк минут яьнначул тIехьагIа юха лер тIа яьхкар уж передачаш, цхьабакъда, японски специалисташта хетачох, из бувзам юхаметта бар цхьан юккъагIа мара хургдац.

РадиоталгIенаш Iомаеш йолча почтаи телеграфеи министерства института гучадаьннад из бомба эккхийтачул тIехьагIа Къулбехьен Американцара радиобувзам цIенбенна беха хилар.

Ше цу гIулакха духьал хилар цкъа мо дуккхаза а Японе дIакхайкадаь доллашехьа а США-с лаккха сигала ядерни бомба эккхийтар шоашта новкъа хилар дувц японски кхыча мехкашцарча гIулакхий министерства гIозараша, яхаш хоам бу Киодо Цусин яхача агентства.

Доазол дехьара лоацца хоамаш

БЕЛГРАДЕ кулгаш яздаьд СССР фецарча граждански флота Кертерча управлене делегаценеи Югославе фецарча граждански флота управлене делегаценеи юкъе хинача переговорий протокола. Переговораш йолча хана дийцар Москва — Белград — Рабат — Бамако — Конакри — Аккра юкъе хадданза самолеташ дIаюха ахийтара дешаш. Переговораш чакхъяьлар доттагIали барти болаш.

* * *

ІАЛАЬМАТЕ йоккха митинг хилар Афинашка демократи лораяра хетаяь, «Фашизм чакхъяргьяц, ак — фашистски законопроекта!», аьнна лозунгаш а йолаш. Цига баьхкабар тайп-тайпарча общественнии кагирхойи организацей тIахьехамех оппозицен депутаташ, политически деятелаш, болхлой, студенташ. Демократена чIоагIа кхерам тессаш да, йоах митинге дакъа лоацаш хинначар тIаийцача резолюце, мехка фашизаци елга. Гречески халкъ боккъонца лаьрхIа да Гитлера хиннараш санна долча законопроекта авторашта духьале е.

* * *

БАНГКОКЕРА 6 июле Бомбее дIаяха араяьнна итальянски авиакомпане самолет ейнай. Самолета борта тIа вар 84 пассажири 11 экипажа члени. Индера укхаза кхаьчача хоамех, цу реактивни лайнера тIера хьаяйта тIеххьара радиограмма хьакхаьчар Бомбее Iойосса массехк минут йисача хана.

* * *

ОАС-сера **БАНДИТАШ** шоай террористически гIулакхаш дIахо леладеш ба. Цар топаш йийттар Парижерча Фобур Сен-Дени цIи йолча улица кафе чу. Цу чу вар массехк саг — алжирцаш. Шин алжирца човнаш йир. Топаш йийттараш кIалхарбайлар.

* * *

БЕНКЕЛЬМЕНА районе (США) ийкхай реактивни бомбардировщик «В-47». Экипажа кхаь членах шиъ вийнав.

ТАСС).

АГИТБРИГАДА КХАШКА

МагIалбика района Долакоарча культура ЦIагIа нагахьа саг корoргвац укх деношка. ХIанз, ялаташ чуэцара эгтара лоархIамегIарча хана, кхашка хул цигара культпросвета болхлой. Ший болх дика ховш а беш а саг ва культура ЦIен директор, коммунист Салтукиев Салауди.

Кхашкарчеи фермашкарчеи болхлоша чIоагIа сий деш я культура ЦIен агитбригада. «Ингушский» совхоза ерригача тракторни бригадашка хиннай из. ХIаьта жа леладеча фермеи шурий-товарни фермеи дерригаш а 13 концерт хьекхад цо. АлероевгIар, кхаь вошас Амдеи, Азамеи, Адамеи хоза ду кIантий халхар. Когабухьара воала халхар цецвоаккхаш хоза ду Есиева Махьмада. Пандар а локхаш, чIоагIа безаме халхайоал Чантиева.

Пенгазеташ, къахьегама листокаш арахецара редколлегешта новкъостал ду агитбригада членаша шоаш кхашка дIаюха бахача хана. Цул совгIа, цига цар беседаш ю, газеташ деш. Совхоза кхоалагIча отделене тракторни бригаде Н. С. Хрущева Румыне даьча къамаьлах лаьца беседа а йир, комбайнера Гатагажева толамех лаьца йола Плакат-молния ара а хийцар Салтукиева Салауде.

ХIанз дукха ха йоаццаш культура ЦIагIа кагирхой сайре хилар. Халхар дикагIа даьрашта йола приз оттайир цига. Хьалхара моттигаш яьхар Алироев Хьусейна, Батыжев Кариша. Цар массанел дикагIа дир Нохчий халхар.

И. ГУЗЕЕВ.

Къона специалисташ

Мехкдаьтта промышленноста эша специалисташ кийчбара боккхача лоархIаме я Грозненски мехкдаьтта институт. Укх шера института очни а заочни а отделенешкара дийша ваьннав 300 саг. Советски союзерча 35 совгIа долча къамех латт института студентий коллектив.

Димломни балхаш деча хана мел эша гIулакхаш геттара дика вIаштIехьдаьхар дийша йистебоаларашта. Цудухьа уж балхаш даьраша доккхий толамаш даьхад. Дипломни темаш дикагIа хиларца белгалбаьннаб укх шера дийша баьнараш. Производстваца айхха ювзаенна я уж темаш. Мехкдаьтта промышленностана хьалхашка латта Iалами техникеи дегIаяра гIулакхаш дика тохкаш дIадихьад студенташа.

Дукха мехкдаьтта долаш я Советски Союза малхбоалехьара районаш. Цига специалисташ эш аьлча, тхоаш эшшача моттигашка дIадаха кийча да тхо яхаш, къамаьлаш дир укх шера дийша баьннача студенташа. Геофизикаш Неустроевеи Сибгатуллинеи Таймыре болх бергба. Иштта дукха къона специалисташ болх Урале, Узбекистане, Казахстане.

Хоза хетарца ала дезаш да, царна юкъе 36 саг нохчийи гIалгIайи хилар. Дика а тIехдика а дешаш, института вахаре дизза дакъа лоацаш хиннаб уж. Республика тайп-тайпарча организацешка болх бергба цар. ГРОЗнии яхача институте Iилма-тохкама болхло хургва Таташев Кюри. Газдиев, Шатуев, Дидаева мехкдаьтта института преподавателаш хургба. Дийша баьннарашта юкъе ба вайнаьха мехкарий Дидигова, Арсемикова, Мациева.

З. ДУРДИЕВ,
укх шера институт яьккхар.

КРАСНОДАР. Краевой центре йоккха объем йолча элементех экспериментальни диазза вIаштIарадаь цIа хьа а даь, Краснодарерча гIишлош хьалъечар лаьрхIадар къаьсттача элементо — цхьан цIено — гаьнна дIадахьар мишта лов хьажа а, хIаьта Кубана юрташкеи станицашкеи уж тайпа цIенош хьалде йиш йий хьажа а.

Иштта цхьан дийнахьа Краснодарски цIенош кийчдеча комбинатера машинаш дIаараейлар ткъаь итт цIа дика чIоагIдаь тIа а детта. Цу гIулакха машинашта тIехьайийзаяр специальни прицепни площадкаш — траллераш. Кубана наькъашка гIолла Iойолаелар машинаш. 60 километр бIаьха бола никъ цхьаццайолча моттигашка сахьата 30 километр сихал йолаш яхар машинаш.

ЦIенош дIахьолга толаме чакхдаьлар. ХIаьта хIанз, городе доацаш, Кореневски района Кирова цIерахча колхозе хьалдеш латт кхозза вIаштIарадаь цIа, эшаш мел йола коммунальни кечалаш а йолаш.

СУРТА ТIА: Кирова цIерахча колхозе монтаж еш латт кийчача блокех хьалдеча кхозза вIаштIарадаьча цIенна.

Г. Яровойя сурт.

ТАСС фотохроника.

Ладувгӏа радиога

12-ча июле:

6.40 — Юртбоахама болхлошта передача (гIалгIай меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.30 — «Сердало» газета обзор; 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 16.00 — «Нохч - ГIалгIай музыка» концерт; 16.20 — «Комсомольций сийг» — радиожурнал (эрсий меттала); 16.55 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.20 — «Оаха хIанзале кхоачашъяьй ворхI шера план» — промышленноста болхлошта передача (нохчий меттала); 17.32 ашараш, 17.45 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.00 — юртбоахама дикагIча опыта радиошкола; 18.30 — юртбоахама болхлой заявкех концерт.

УКВ:

9.15 — Владимир Ильич Ленина хетаяь литературни концерт; 10.12— Степанова «ГIарагIурий илли» — яхача балета монтаж; 19.20 — Долуханова Зарай концерт; 20.02 — Дагестански музыка концерт; 20.39 — «Сигалени лаьттаи юкъе» радиопостановка; 21.44 — «Иллена йола бокъо» — музыкальни передача.

ТЕЛЕВИДЕНИ:

19.00 — передачай программа; 19.05 — телевизионни кердараш (гIалгIай меттала); 19.15 — киножурнал; 19.25 — «Фараоны» яха спектакль оттаду Паччахьалкхен Винницки Украински музыкально-драматически Садовске цIерахча театро; 21.45 — передачай программа: 21.50— «Хьогахьара никъ» — художественни фильм.

Редактора зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Уйлаш».** Долалу: 10, 12, 2, 6, 8. **«Башха-дика ворхI»** (2 сери цхьан сеансах). Долалу: 9.

ЗIамига зал № 1 — **«Са безам».** Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — **«Виъ хица».** Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — **«Велосипедиста валар».** Долалу: 9.30, 1.30, 5.30, 10.15. **«Федька».** Долалу: 11.30, 3.30, 8.15.

«Родина» яхача кинотеатре

«Уйлаш». Долалу: 9, 10.45, 12.30, 2.15, 4, 5.40, 7.20, 9.

Город Грозне, Большая яхача улицагIа, № 8, йолча цIеношка яхача гражданка **Титова** Вера Михайловнас суде деннад город Грозне, СМК городоке, 1-ча корпуса, 4-ча, цIагIа вахача гражданин **Титов** Геннадий Александровичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

СЕРДАЛО
4-гIа оагI. 12 июль, 1962 шу.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовиккий улица, 15. **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; **бехктокхама секретара** — 2-45-48, **партийни вахарен, экономикан, письмойн отделий** — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; **ответственного секретаря** — 2-45-48, **отделов партийной жизни, экономики и писем** — 2-25-72; **корректорской** — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года. г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05087 Заказ № 3727